

Elena Tokola

**”NE VAAN OLETTAA, ET ME JÄÄDÄÄN
TÄLLE ALALLE”**

**Nuorten jatkokoulutusmahdollisuus
syrjäytymisen ehkäisynä.**

Opinnäytetyö
Yhteisöpedagogi (AMK)

2020

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä	Tutkinto	Aika
Elena Tokola	Yhteisöpedagogi (AMK)	Toukokuu 2020
Opinnäytetyön nimi		43 sivua 2 liitesivua
”Ne vaa olettaa, et me jäädään tälle alalle” Nuorten jatkokoulutusmahdollisuus syrjäytymisen ehkäisyä.		
Toimeksiantaja	Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Nuorisotalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Juvenia. Uusille urille -hanke.	
Ohjaaja	Katja Komonen	
Tiivistelmä	<p>Opinnäytetyössä tutkitaan, miten nuoria kannustetaan jatko-opintoihin ja saavatko nuoret tarpeeksi tukea oman urapolkunsu luomiseksi. Opinnäytetyö on toteutettu Nuorisotalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Juvenian Uusille urille! -hankkeelle. Hankkeen tavoitteena on ehkäistä nuorten syrjäytymistä ja kiinnittää huomiota nuorten kiinnittymiseen toiselle asteelle. Opinnäytetyö tuo esille ammattikoulussa opiskelevien nuorten kokemuksia ja näkemyksiä jatko-opintoihin kannustamisesta.</p> <p>Opinnäytetyön aineisto on kerätty monimenetelmällisesti eli teemahaastatteluna ja määrällisenä kyselynä. Teemahaastattelut on toteutettu neljälle eri alan opiskelijalle ja kyselyyn vastasi 62 ammattikoulussa opiskelevaa nuorta.</p> <p>Tutkimustulokset osoittavat, että nuoria ei kannusteta tarpeeksi jatko-opintoihin ammattikorkeakouluun. Opiskelijoilla ei ole selkeää käsitystä, millaisia erilaisia mahdollisuuksia heillä on omien urapolkujensa luomiseksi. Opiskelijat kokevat olevansa yksin omien valintojensa kanssa. Opiskelijoilla on kiinnostusta jatko-opintoihin, mutta tutkimustulosten mukaan peruskoulussa ja ammattikoulussa ei anneta niistä riittävästi tietoa heille.</p>	
Asiasanat	Syrjäytyminen, tasa-arvo, nuorisotyö, koulutus	

Author	Degree	Time
Elena Tokola	Bachelor of humanities	May 2020
Thesis title		
"They just think that we will stay in this field" Youth further education opportunity as means of preventing exclusion		43 pages 2 pages of appendices
Commissioned by		
South-Eastern Finland University of Applied Sciences. Youth Research and Development Centre Juvenia's New careers! -project.		
Supervisor		
Katja Komonen		
Abstract		
<p>This thesis examined how young people are encouraged to pursue further studies and whether they receive sufficient support to create their own career paths. This thesis was implemented as part of youth research and development center Juvenia's New careers! - project. The aim of the project is to prevent young people's exclusion and focus on securing young people's upper secondary education. This thesis explored vocational school students' experiences and views.</p> <p>This material was collected by means of multimethod research, which consisted of interviews and a quantified survey. The thematic interviews were conducted four students in the field. 62 vocational school students responded to the questionnaire.</p> <p>The results showed that young people are not encouraged enough to pursue further studies. Students do not have a clear idea what different opportunities they have to create their own career paths. Students feel that they are alone with their own choices. Students are interested in further studies, but this study indicated that they do not get sufficient information on them in primary and vocational schools.</p>		
Keywords		
Exclusion, equality, youth work, education		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
2	NUORTEN SYRJÄYTYMINEN.....	9
2.1	Syrjäytyminen käsitteenä.....	9
2.1.1	Syrjäytyminen ilmiönä ja syrjäytymisen taustatekijät	10
2.1.2	Yksilölliset tekijät.....	12
2.1.3	Yhteiskunnalliset tekijät.....	14
2.1.4	Aiemmat tutkimukset.....	15
3	TOISELTA ASTEELTA AMMATTIKORKEAKOULUUN.....	17
3.1	Ammattikorkeakoulun opiskelijavalinta	17
3.2	Opiskelijoiden ohjaus.....	19
3.3	Aiemmat tutkimukset jatko-opintoihin siirtymisestä.....	21
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	22
4.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet.....	22
4.2	Tutkimuskysymykset.....	23
4.3	Tutkimusote ja aineistonkeruumenetelmät.....	23
4.4	Aineistonkeruuprosessin kuvaus	24
4.5	Aineiston analyysi.....	25
5	TUTKIMUSTULOKSET	27
5.1	Jatko-opintoihin kannustaminen peruskoulussa ja ammattikoulussa.....	27
5.2	Nuorten saama tuki ja kannustus jatko-opintoihin.....	31
5.3	Nuorten omat urapolut.....	34
5.4	Opiskelijoiden kaipaama tuki ja kannustus	36
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	38
6.1	Tulosten tiivistys	38
6.2	Johtopäätökset tuloksista.....	40
6.3	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	42
6.4	Jatkotutkimusehdotukset	42

KUVALUETTELO

Kuva 1. Nuorten tieto omista jatko-opinto mahdollisuuksista	30
Kuva 2. Nuorten tieto ammattikorkeakoulun pääsyvaatimuksista	30
Kuva 3. Nuorten tieto korkeakoulujen väylistä päästä tutkinto-opiskelijaksi.....	31
Kuva 4. Onko nuoria kannustettu jatko-opintoihin?.....	32
Kuva 5. Keneltä nuoret ovat saaneet kannustusta jatko-opintoihin?.....	33
Kuva 6. Nuoriso-ohjaajalta saatu tuki ja kannustus	33
Kuva 7. Kokeeko nuoret todistuksen riittämättömänä ammattikorkeakouluun?	34
Kuva 8. Jatkovatko nuoret ammattikorkeakouluun ammattikoulusta?.....	35
Kuva 9. Kokevatko nuoret opiskelevansa oikeaa alaa?.....	36
Kuva 10 Pitäisikö nuoria kannustaa enemmän jatko-opintoihin?	38

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko

Liite 2. Jatko-opintoihin liittyvä kysely

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni käsittelee nuorten syrjäytymisen ehkäisyä jatkokoulutusmahdollisuuden avulla. Opinnäytetyöni tarkoitus on tutkia nuorten näkökulmasta, miten ammattikoulussa motivoidaan ja innostetaan nuoria jatkamaan opintojaan ammattikorkeakouluun. Tutkin, onko nuoria motivoitu jatko-opiskeluun ja tietävätkö opiskelijat millaisia mahdollisuuksia heillä ylipäättänsä on jatko-opintojen suhteen. Keskityn opinnäytetyössäni vain ammattikoulussa opiskeleviin nuoriin, koska aihetta ei ole tutkittu ammattikoulussa opiskelevien nuorten näkökulmasta.

Opinnäytetyöni aihe on erittäin tärkeä, etenkin syrjäytymisen näkökulmasta, koska tutkimusten mukaan opiskeleminen on yksi syrjäytymiseltä suojaava tekijä, siksi opintojen jatkaminen on erittäin tärkeää. Peruskoulusta toiselle asteelle siirtymistä pidetään erityisesti syrjäytymiselle herkkänä ikävaiheena, koska silloin usein nuoret jäävät joko koulutuksen ulkopuolelle tai keskeyttävät opintonsa erinäisistä syistä, esimerkiksi väärän ammatin valinnan vuoksi (Lämsä 2009, 2). Tästä syystä on myös tärkeä keskittyä siihen, onko opinto-ohjaus kuinka iso ja merkittävä tekijä jatko-opinnoista innostumiseen nuorten näkökulmasta. Nuorilla voi olla erilaisia unelmia koulutuksen suhteen, mutta heillä ei välttämättä ole tietoa siitä, että heillä on mahdollisuus toteuttaa omia unelmiaan ja he ovat tasa-arvoisessa asemassa muiden opiskelijoiden kanssa. Ammattikorkeakoulussa menestymisen tärkeä avain on oma mielenkiinto opintoja kohtaan.

Opinnäytetyöni on ajankohtainen peruskoulussa ja ammattiopistossa opiskeleville nuorille sekä nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille.

Jatko-opintomahdollisuuksista puhuminen ja tietoisuuden levittäminen on erittäin tärkeää, koska koulutusjärjestelmän ulkopuolelle jääminen ja matala koulutus ovat syrjäytymisen riskitekijöitä. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018)

Suomessa on tällä hetkellä noin 65 941 syrjäytynyttä nuorta (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018). Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomuksen mukaan nuorten syrjäytymisestä aiheutuu sekä inhimillisiä, että taloudellisia menetyksiä. Inhimillisten menetysten arvoa ei voi rahassa mitata. (Valtion talouden tarkastusvirasto 2014, 11.)

Suurin osa nuorista sijoittuu avoimille työmarkkinoille, vasta kun he ovat hankineet hyvän koulutuksen, mutta osa nuorista jää kuitenkin ulkopuolelle (Valtion talouden tarkastusvirasto 2014, 51). Niihin nuoriin, jotka ovat jäämässä ulkopuolelle pitäisi erityisesti kiinnittää huomiota ja kannustaa oman koulutuspolun löytämiseen. Koulutus on merkityksellinen työpaikan saamisen kannalta. Ammattilaisilla on suuri rooli nuorten koulutuspolun löytämisen tukemisessa. Niillä nuorilla, joilla ei ole lähiyhteisön tukea on yleensä vaikeinta löytää oma koulutuspolku (Lämsä 2009, 3). Siksi tukea tarvitaan myös lähiyhteisön ulkopuolelta, kuten koulusta opettajien ja opinto-ohjaajien tukea, sekä nuorisotyön puolelta kannustusta.

Yhteisöpedagogi edistää ihmisten osallisuutta yhteisöön ja yhteiskuntaan. Yhteisöpedagogi voi tukea ja auttaa nuorta löytämään itselleen mieleisen ammatin, sekä kannustaa nuorta jatko-opintoihin. Yhteisöpedagogin rooli työkentällä on erittäin tärkeä. Yhteisöpedagogi on lapsi- ja nuorisotyön ammattilainen, jolla on työkaluja käytettävissä syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Sain opinnäytetyöni idean henkilökohtaisesta kokemuksesta. Itselleni ei kerrottu jatko-opiskelumahdollisuuksista peruskoulussa. Vasta ammattiopistosta valmistuttuani työelämässä ollessani tajusin, että minullakin on mahdollisuus jatkaa opintojani ammattikorkeakouluun. Olen itse ollut peruskoulussa keski-vertoa huonompi oppilas, mutta ammattikoulun jälkeen innostuin opiskelusta ja omat numeroni paranivat kiitettävän tasolle.

Opinnäytetyöni on toteutettu Nuorisoalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Juvenian Uusille urille! -nuortentyöelämätaitojen vahvistaminen -hankkeelle. Hankkeen tarkoitus on vahvistaa nuorten työelämätaitoja, sekä ehkäistä syrjäytymistä. Hankkeessa huomio kiinnittyy erityisesti toisen asteen koulutuksen alkuvaiheeseen eli koulutukseen kiinnittymiseen, sekä toiselta asteelta työelämään tai jatkokoulutukseen sijoittumiseen. Hankkeen toiminta kohdistuu toisen asteen koulutukseen ja ammattikorkeakouluun. (Uusille urille -hanke 2019)

2 NUORTEN SYRJÄYTYMINEN

2.1 Syrjäytyminen käsitteenä

Syrjäytyminen on elämänhallinnan puutosta kuvaava laaja-alainen käsite. Syrjäytyminen käsitteenä on rantautunut Suomeen 1970-luvulla Ruotsista, missä käsitettä käytettiin työmarkkinatutkimuksessa. Alun perin syrjäytymisellä tarkoitettiin työmarkkinoilta putoamista, mutta ajan myötä käsite on laajentunut kuvaamaan sosiaalisten ongelmien kasaantumista. Sosiaalisten ongelmien kasautumista kuvattiin aikaisemmin muun muassa marginalisoitumisella, alaluokkaisuudella ja huono-osaisuudella. Syrjäytyminen on sitä syvempää, mitä useammalla elämän eri osa-alueella yksilö joutuu vetäytymään syrjään. Syrjäytymiseen liittyy osattomuus, taloudelliset vaikeudet, henkisen hyvinvoinnin voimavarojen puute, sekä sosiaalisen ja kulttuurisen pääoman puute. (Aaltonen ym. 2003, 360-362)

Syrjäytymisellä tarkoitetaan nykypäivänä, työvoiman ja opiskelun ulkopuolelle jääneitä nuoria, joilla ei ole peruskoulutuksen jälkeen muuta suoritettua koulutusta. Ikähaarukassa nuorilla tarkoitetaan 15–29-vuotiaita. Syrjäytymisestä muodostuu psyykkinen ja aineellinen ongelmakokonaisuus, missä ihminen putoaa yhteiskunnan käytäntöjen ulkopuolelle. Syrjäytymisen riskitekijöitä ovat matala koulutus, pitkäaikaistyöttömyys ja toimeentulo-ongelmat. Usein syrjäytyneillä on myös elämänhallintaan ja terveyteen liittyviä ongelmia, sekä sosiaalisia ongelmia. (Myrskylä 2012, 2). Syrjäytymisen prosessi muodostuu Takalan (1992, 37–38), mukaan usein jo kouluiässä, milloin yksilöllä saattaa olla vaikeuksia koulutöistä selviämisen suhteen, sekä näkyä voimakasta koulu- tai koulutuskielteisyyttä. Usein oppilaat kokevat olevansa itse syyppäitä tilanteeseensa. Muita taustalla olevia selittäviä tekijöitä voivat olla kotona olevat vaikeudet sekä sosiaalisessa ympäristössä tapahtuvat haasteet. Opintojen keskeyttämiseen tai alisuoriutumiseen johtavat usein ongelmat, joita yksilö kokee koulussa, kotona tai sosiaalisessa ympäristössä. Alisuoriutuminen tai opintojen keskeyttäminen johtaa yksilön huonoon työmarkkina-asemaan. Työpaikan hankala saanti voi pitkällä aikavälillä johtaa pitkäaikaistyöttömyyteen. Kun yksilö on tarpeeksi pitkään työtön, hän alkaa vieroksua työtä, sekä eristäytyy muusta yhteiskunnasta. Siitä taas seuraa taloudelliset vaikeudet, sekä marginalisoituminen.

2.1.1 Syrjäytyminen ilmiönä ja syrjäytymisen taustatekijät

Syrjäytyneet nuoret voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat ovat sellaiset nuoret, joiden elämässä on opiskelua ja työelämää hankaloittavia tekijöitä, kuten asunnottomuus, mielenterveysongelmat, terveysongelmat, päihteiden käyttö, sekä tuen puute. Näitä nuoria kutsutaan elämän kolhimiksi nuoriksi, koska ongelman selvittäminen on ensisijaista koulutuspaikan hankkimiseen nähden. Toiseen ryhmään kuuluvat ovat sellaiset nuoret, jotka ovat aloittaneet ammatilliset opinnot, mutta keskeyttäneet ne. Näitä nuoria kutsutaan puolivalmiiksi nuoriksi, koska heillä kuitenkin on kiinnostusta tai valmiuksia hankkia tutkinto. Kolmanteen ryhmään kuuluvat sellaiset henkilöt, kenellä on koulutus, mutta ei koulutusta vastaavaa työpaikkaa lähistöltä. Heitä kutsutaan taantumien uhreiksi. (Aaltonen ym. 2015, 76-77). Syrjäytymisen asema on pitkäaikainen vakiintunut olotila, missä yksilöllä on heikko tai huono asema yhteiskunnassa. Syrjäytyminen syntyy vähitellen keskeisistä elämänehtoista sivuun joutumisena tai suoraan rajuna pudotuksena. (Laine ym. 2010, 12.)

Jos nuori on pitkään syrjäytynyt, on todennäköisempää, että hän jättää koulutuksen kokonaan suorittamatta. Yhteiskunnan ulkopuolelle jääneistä nuorista, sekä työttömistä nuorista 80 % , ei suorita peruskoulun jälkeen korkeampaa tutkintoa. (Myrskylä 2012, 3). Koulutus puolestaan on edellytys työmarkkinoille pääsyyn, sekä taloudelliseen toimeentuloon, minkä vuoksi usein koulutuksen ulkopuolelle jääminen käynnistää syrjäytymiseen johtavan prosessin (Komonen 2013, 21).

Koululla on suuri merkitys nuorten elämässä. Syrjäyttäviä tekijöitä koulussa on huono koulumenestys, alisuoriutuminen, alhainen koulutusmotivaatio, sekä koulutusvalinnat. Koulujen vastuulla on antaa opiskelijoille riittävästi tietoa ja taitoa, miten elämässä selviää. Lisäksi koulun tehtävä on havaita ja puuttua nuorten elämänhallintaan liittyviin ongelmiin. Koulu on siis erittäin merkittävä tekijä syrjäytymisen ehkäisemisessä. Muita syitä koulusta syrjäytymiseen on vanhempien alhainen koulutus, vanhempien työttömyys, sekä koulun ulkopuoliset tekijät. (Karppinen & Savioja 2007, 117-118.)

Syrjäytyneistä nuorista, joka neljäs on maahanmuuttajataustainen, kun taas kantaväestöstä joka kahdeksas nuori on syrjäytynyt. Syrjäytyminen nähdään myös kotouttamiseen ja maahanmuuttoon liittyvänä ongelmana. Syrjäytyneet maahanmuuttajat lähtevät usein maasta, joko kotimaahansa tai toiseen maahan. (Myrskylä 2012, 3-4.)

Työvoiman ulkopuolelle jääneet nuoret nähdään syrjäytymisongelman kovimpana ytimenä. Työvoiman ulkopuoliset nuoret eivät käy töissä tai opiskele, eikä heitä näy syrjäytymistä mittaavissa tilastoissa. Kukaan ei tiedä millaisia he ovat tai mitä he tekevät. Työttömäksi ilmoittautuneiden nuorten asema on parempi kuin työvoiman ulkopuolelle jääneiden nuorten, koska heillä on mahdollisuus saada työvoimakoulutusta, sekä päästä sijoitustöihin, mikä mahdollistaa avoimille työmarkkinoille pääsyn. (Myrskylä 2012, 13-15.)

Peruskoulun päättäneistä nuorista, jotka ovat vuoden ajan olleet syrjäytyneitä, suorittaa usein n. 40 % korkeamman tutkinnon. Jos syrjäytyminen on jatkuvaa ja kestoltaan yli kolme vuotta, jää tutkinnon suorittavien osuus 20 % . Tämä tarkoittaa sitä, että välivuodet peruskoulun ja jatko-opintojen välissä on kohtalokkaita ja mitä pidempään on syrjäytyneenä, sitä hankalampaa on jatkaa opintojaan. Syrjäytyneiksi ei lasketa kotiäitejä, joilla on vain perusasteen koulutus, sekä toisen asteen suorittaneita työttömiä nuoria. Syrjäytyneistä nuorista 60 % siirtyy viiden vuoden kuluttua opiskelemaan tai töihin, loput 40 % pysyy syrjäytyneinä. Syrjäytyminen on yleisempää miesten keskuudessa, kuin naisten. Kaikista nuorista syrjäytyneiksi jää joka kolmas, muuten syrjäytyneiden joukko muuttuu koko ajan, koska osa aloittaa opinnot tai päättyy työelämään. Syrjäytyneistä 10-15 % poistuu joukosta vuosittain, mutta heidän tilalleen tulee yhtä paljon uusia syrjäytyneitä nuoria, kuten peruskoulun käyneitä nuoria, huostassa olleita nuoria, sekä opintonsa keskeyttäneitä nuoria. (Myrskylä 2012, 13-15.)

Pelkän peruskoulun suorittaneilla ei ole työpaikkoja enää niin paljon kuin ennen. Heikosti koulutettujen kysyntä on romahtanut ja ongelmana on työttömyys. Mitä korkeammin on koulutettu, sitä parempi mahdollisuus on työmarkkinoilla. Taantuma- ja lamavaiheessa tavallisimmin heikosti koulutetut menettävät työpaikkansa. Korkeakoulun käyneiden työpaikat ovat lisääntyneet keskeytyksettä, jopa lamavuosina. (Myrskylä 2012, 14-15.)

2.1.2 Yksilölliset tekijät

Nuoren puutteellinen itsetunto on yksi riskitekijöistä syrjäytymiseen, jos yksilöllä on jatkuvasti erilaisia vastoin käymisiä, hän voi kokea itsensä kyvyttömäksi vaikuttamaan omiin asioihinsa, mistä yksilö voi alkaa leimaamaan itseään ja kokemaan riittämättömyyden tunteita (Rönkä 1992, 18-19). Jos nuorella tapahtuu kasvun estyminen tai pysähtyminen, sekä hän jatkuvasti aliarvioi itseään, ajattelee negatiivisesti, tai on epäuskoinen omasta tulevaisuudestaan, hänellä on suurempi riski ajautua päihdekierteeseen, rikoskierteeseen tai väkivallankierteeseen, mikä johtaa syrjäytymiseen. (Kemppinen 1997, 131.) Taskisen (2001, 54) mukaan nuorilla on usein pyrkimys varhaiseen itsenäistymiseen, vaikka heillä ei siihen olisi valmiutta. Liian heikot elämännäköntaidot lisäävät syrjäytymisen riskiä. Sutelan ym. (2016, 37) mukaan Kivivuori (2009) toteaa että, aiemmin syrjäytymistä tutkiessa on huomattu, että rikollinen toiminta on yhteydessä nuorten sosiaaliseen ja taloudelliseen syrjäytymiseen.

Lukihäiriö, oppimisenvaikeudet, sekä tarkkaavaisuusongelmat voivat johtaa syrjäytymiseen. Yksilön kiinnostus opiskelua kohtaan voi laskea, kun hänen haaveensa unelma ammatista karsiutuvat jo varhaisessa vaiheessa, etenkin näin käy usein, jos ammattiin vaaditaan paljon lukemista. Yksilö voi kokea alemmuuden tunnetta muita kohtaan, sekä suorituspainetta. Koulussa pitäisi puuttua ajoissa havaittuun ongelmaan, sekä tarjota yksilölle hänen tarvitsemaansa tukea ja toimenpiteitä. (Leinonen 1997, 24-25.) Erilaiset oppimisenvaikeudet eivät tarkoita sitä, että yksilö olisi jollain tapaan aistivammainen, motoriikan puutteinen tai psykiatrisesti sairas, vaan nämä voivat esiintyä yhdessä oppimisvaikeuden kanssa. Oppimisen ongelmat voivat olla seurausta sosiaalisista olosuhteista, psyykkisestä sairaudesta tai somaattisesta sairaudesta. Oppimisen erityisvaikeudet johtuvat keskushermoston toiminnanhäiriöstä. (Voutilainen ym. 1997, 12-13.)

Mielenterveyden ongelmat voivat olla yksi syy syrjäytymiseen, opinnoista poisjäännin ja sosiaalisten ongelmien vuoksi. Sutela ym. (2016, 30) mukaan mielenterveydenongelmat ovat yleisiä ja ilmaantuvat nuoruusiässä, jopa joka vii-

dennellä osalla nuorista on jokin mielenterveyden häiriö (Marttunen & Rantanen 2001). Erilaiset mielenterveyden ongelmat voivat myös leimata yksilöä. Leimautuminen tuottaa yksilölle häpeän tunteita ja sairauden salaamista, mikä johtaa eristäytymiseen ja ympärillä olevien ihmisten pois sulkemiseen. Eristäytyneisyys ja yksinäisyys lisäävät syrjäytymisen riskiä, sekä tunne siitä, että ei ole samalainen, kuin muut ympärillä olevat ihmiset. (Hyväri ym. 2010, 13-14).

Opintojen keskeyttäminen on myös yksi syy syrjäytymiseen. Vehviläisen (2008, 10—15), mukaan opintojen keskeyttämiseen on monenlaisia syitä, kuten ammatin valinnan epäonnistuminen, erilaisuudentunne tai työhön suuntautuminen. Joskus keskeyttäminen on järkevä päätös, esimerkiksi silloin kun keskeyttäminen tehdään siitä syystä, että siirrytään johonkin toiseen oppilaitokseen, mutta usein opintojen keskeytys nähdään epänormaalina ilmiönä, koska yleensä nuoret suorittavat edes yhden ammattitutkinnon, minkä avulla he työllistyvät.

Perhesuhteet nähdään syrjäytymisen riskitekijöinä, Röngän (1992, 14—15), mukaan perhesuhteet voivat olla riskitekijöitä syrjäytymiselle, etenkin silloin kun perhesuhteet tai perheen elämä ei ole tasapainoista, eikä perhe pysty tyydyttämään yksilön sosiaalisia tarpeita.

Koulukiusaaminen on myös yksi syrjäytymisen tekijä, kiusaaminen näkyy usein haukkumisena, halveksuntana, nimittelynä, henkisenä ja fyysisenä pahoinpitelynä. Koulukiusaaminen nähdään ongelmallisena, koska kiusaamisen havaitseminen ja siihen puuttuminen on suuri haaste nuorten ja lasten kasvatuksessa. Kiusaamisella on suuri vaikutus lapsiin, nuoriin, perheisiin, kasvatushenkilökuntaan ja kouluun. Kiusaamista ei ole helppo havaita ja vaikka se havaittaisiin, siihen puuttuminen on vaikeaa. (Cantell 2010, 107-109). Kiusaaminen voi myös tapahtua opettajan taholta, millä on suuri vaikutus yksilön opiskelumotivaation ja opiskelu asenteeseen, koska kiusaaminen on yksilöä leimaava tekijä. (Kuula 2000, 135-136).

Ystävyysuhteet koulussa vaikuttavat myös syrjäytymiseen, jos yksilöllä ei ole ystäviä, hän turhautuu ulkopuolisena olemiseen, mikä vaikuttaa opiskelun kiinnostukseen, sekä aiheuttaa negatiivisen elämänkulun. Jos koulussa käyttäyty-

misongelmaiset nuoret leimataan, heillä on haastavaa nähdä itsestään positiivisia käsityksiä, koska ympäristö alkaa pitää käytöstä epänormaalina ja yksilö leimautuu. Leimautuminen johtaa opintojen epäonnistumiseen, häiriökäyttäytymisen lisääntymiseen, yksilön itsetunnon heikkenemiseen. (Kuula 2000, 28, 35-37).

2.1.3 Yhteiskunnalliset tekijät

Syrjäytymisen riskitekijöinä yhteiskunnasta, nähdään olevan yksilön sosiaalisten suhteiden vähäinen määrä tai huonot ihmissuhteet. Syrjäytymiseltä suojaavia tekijöitä ovat sosiaaliset sidokset, kuten koulutus, ystävät ja perhe. (Aaltonen ym. 2003, 361-362.) Nuoret tarvitsevat erilaisia elämönhallinnantaitoja, jotta selviävät elämässä, sekä työelämässä. Yhteiskunta odottaa nuorilta tietoa, taitoja ja hyviä valintoja, mutta yhteiskunta luo nuorille puitteet, jonka avulla hän selviytyy elämästä. Lama aika rajoittaa nuorten itsenäistä elämistä, sekä työhön pääsemistä. (Rönkä 1992, 50.)

Syrjäytyneet nuoret eivät ole kiinnostuneita vaikuttamaan asioihin, heille ominaista on poliittinen passiivisuus, sekä päätöksen teosta vetyäytyminen. (Aaltonen ym. 2003, 361-362.) Yksilölle ominaista on tehdä itseensä liittyviä päätöksiä, sekä ympäristöön ja yhteiskuntaan liittyviä päätöksiä.

Riskitekijöitä syrjäytymiselle syntyy myös oppilaitoksissa, koska oppilaitokset asettavat oppilailleen vaatimuksia arvioinnin suhteen, arviointi luokittelee oppilaat hyviin suoriutujiin, sekä huonoihin suoriutujiin, mikä johtaa oppilaat eriarvoiseen asemaan, menestyjiin ja putoajiin. Ne oppilaat, jotka ovat heikommassa asemassa, eivät täytä koulun vaatimuksia ja heillä on suurempi riski syrjäytymiseen. Oppilailta odotetaan sosiaalisia taitoja, sekä kielellisiä taitoja tehtävien suorittamiseksi, yleensä tehtävistä hyvin suoriutuneet nuoret saavat kehuja julkisesti ja huonosti suoriutuneet oppilaat kokevat itsensä epänormaaleiksi. (Kuula 2000, 12-18.)

Syrjäytyminen nähdään yksilöä leimaavana tekijänä, koska etenkin ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen lisää huono-osaisuuden tunnetta, se leimaa yksilön sosiaalisesti esimerkiksi työttömäksi, asunnottomaksi tai päihdeongel-

maiseksi. (Vehviläinen 2008, 12.) Jos nuori joutuu pitkäaikaisesti turvautumaan työttömyysetuuksiin ja toimeentulotukeen, sekä hänellä on heikko asema työmarkkinoilla, hänellä on suurempi riski syrjäytyä. (Sutela ym. 2016, 22.)

Sutela ym. mukaan (2016, 47) huono-osaisuus heijastuu yksilön myöhempään elämäntulkkuun, erityisesti toimeentulo-ongelmat ja pitkittynyt työttömyys yhdistelmänä samoilla yksilöillä on erityisen huolestuttavaa. Syrjäytymisriski kasautuu samoille henkilöille usein, etenkin matalasti koulutetuille nuorille. Matala koulutus lisää hyvinvoinnin puutosta ja syrjäytymisen riskiä, koska korkeasti koulutetuilla on parempi mahdollisuus työmarkkinoilla. (Kainulainen 2006, Ilmakunnas ym. 2015, Karvonen & Kestilä 2014, Paananen ym. 2012.)

2.1.4 Aiemmat tutkimukset

Aiemmissä tutkimuksissa syrjäytymisen näkökulmasta esille nousevat erityisesti nuorten koulutusvalinnat, siirtymäongelmat ja opiskelupaikan puutos. Karppisen (2007, 122-139), mukaan yhteishaussa nuorista jättää hakematta neljäsosa eli noin 320 nuorta vuodessa. Ilman opiskelupaikkaa jäi 2300 nuorta, joista puolet sai opiskelupaikan jälkivalinnassa tai suoravalinnassa. Poikien koulumenestys on heikompaa kuin tyttöjen, joten tämä on selittävä tekijä sille, miksi poikia jäi enemmän ilman opiskelupaikkaa. Yleisen opetuksen oppimäärän suorittaneista oppilaista poikien keskiarvo oli 7,52, kun taas tyttöjen 8,10. Syitä tyttöjen keskeyttämiselle on nähty tyttöjen sosiaalisten suhteiden riippuvuus, tytöt eivät halua aloittaa opintojaan eri oppilaitoksissa kuin missä kaverinsa opiskelevat. Peruskoulusta toisen asteen siirtymä vaiheessa on tutkimusten mukaan ongelmia noin 12 %:lla nuorista. Määrää voitaisiin vähentää, jos oppilaat ohjattaisiin varhaisessa vaiheessa keväällä hakemaan myös peruskoulun lisäopetukseen, eikä opiskelupaikan saanti olisi nuoren aktiivisuudesta kiinni. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet hakevat usein sellaiselle alalle, minne heidän koulumenestyksellä on vaikea päästä. Ongelmaan pitäisi kiinnittää enemmän huomiota opinto-ohjauksessa. Nuoria ei tulisi ohjata koulutuksiin, joihin he eivät halua, sillä sitä suuremmalla syyllä he tulevat keskeyttämään opintonsa, jos pääsevät jatko-opintoihin alemmilta hakutoivesijoilta. Nuorille tulisi antaa mahdollisuus hakea sukupuolesta ja suoritetusta oppimäärästä riippumatta heidän kykyjen ja kiinnostuksen mukaiseen koulutukseen.

Myrskylän (2012, 3-4) mukaan, syrjäytyminen on erityisesti nuorten miesten ongelma, kaksi kolmasosaa syrjäytyneistä nuorista oli vuonna 2010 miehiä. Vain pelkän peruskoulun suorittaneita nuoria miehiä oli 218 932, joista syrjäytyneitä oli 15 %. Pelkän peruskoulun suorittaneita naisia oli 189 010, joista 9,8 % oli syrjäytyneitä. Kaikista peruskoulun suorittaneista nuorista syrjäytyneitä oli 12,6 %.

Kuten aiemmin myös tuli ilmi, syrjäytyminen nähdään etenkin kotouttamiseen ja maahanmuuttoon liittyvänä ongelmana. Kantaväestöön nähden maahanmuuttajataustaisilla miehillä on kolminkertainen riski työttömyyteen ja ulkopuoliseksi jäämiseksi. Joka neljäs syrjäytyneistä on maahanmuuttajataustainen. Kantaväestön on helpompi päästä työ- ja koulutusmarkkinoille kun maahanmuuttajataustaisten nuorten. Syrjäytyneet maahanmuuttajataustaiset nuoret ovat suurimmaksi osaksi nuoria aikuisia, jotka etsivät opiskelupaikkaa ja työpaikkaa, enemmistö heistä asuu yksin ilman perhettä. Syrjäytymisriskit ovat suurimpia perheisiin kuuluvilla naisilla, sekä asunnottomilla maahanmuuttajilla 67 %. Maahanmuuttaja naiset eivät välttämättä halua edes työmarkkinoille tai se on vaikeaa, heidän kulttuuriinsa voi kuulua kotiin jääminen, vaikei olisi perhettä. Kulttuuriero nähdään vaikeudeksi naisten osalla työmarkkinoille tai työttömiksi työnhakijoiksi hakeutumiseen. Ulkomaalaistaustaisilla suomessa syntyneillä nuorilla on vähemmän vaikeuksia, koska heillä on koulutusta ja kielitaitoa. Usein työnsaannin kriteerinä on riittävä kielitaito. Suomeen tulee vuosittain n.20 000 maahanmuuttajaa. Ensisijainen keino heidän syrjäytymisen ehkäisynä on tehokas kotouttaminen, koulutukseen ohjaaminen, sekä työmarkkinoille ohjaaminen. (Myrskylä 2012, 4-6.)

Nuoren asumistapa kasvattaa ulkopuolelle jäämisen riskiä, sekä perhetausta. Nuorella, jolla on vanhempi tukena, on kolmasosan pienempi syrjäytymisriski, kuin yksin asuvalla. Vieraskielisissä perheissä ei ole yhtä suurta vaikutusta. Yksin asuvista tai asuntoa vailla olevista syrjäytyneistä vieraskielisistä nuorista on 61 % miehiä ja 34 % naisia. Kantaväestöstä syrjäytyneitä yksin asuvia tai asuntoa vailla olevia nuoria naisia on 32 % ja miehiä 40 %. Miehet asuvat yksin kaksin tai kolminkertaisesti verrattuna naisiin, asunnottomuus on kaksinkertaista. Parisuhde alentaa miehillä syrjäytymisen riskiä, kun taas naisilla ulkopuoliseksi jäämisen riski on yksin asuvilla 19 % ja parisuhteessa olevilla

32%. Syrjäytyneistä nuorista joka kymmenes on asunnoton. (Myrskylä 2012, 6-7.)

Nuorista 40 % on perusasteen koulutus. 30-vuotiaiden keskuudessa miehistä, joka viides ja naisista joka kymmenes on peruskoulun varassa. Peruskoulujärjestelmä ei onnistu ohjaamaan joka kymmenettä tyttöä ja joka viidettä poikaa jatko opintoihin. Syrjäytymisen ja nuorisotyöttömyyden tärkein selitys on heikko koulutus. Työttömyyttä vähentää siis koulutus. Työttömäksi ja ulkopuoliseksi jäämisen riskit nousevat 18-vuotiaana, jos opiskelupaikkaa tai työpaikkaa ei löydy. Syrjäytyminen on kouluttamattomien nuorten keskuudessa yleisempää kuin työttömyys. (Myrskylä 2012, 8-9.)

Syrjäytymisen ehkäisyn keinona nähdään ensisijaisesti koulutus, sillä voidaan nostaa nuoret takaisin työmarkkinoille (Myrskylä 2012, 2). Syrjäytynyt voidaan työllistää, mutta pudonnutta ulkopuolista ei. Kun syrjäytynyt nuori ilmoittaa itsensä työnhakijaksi, hänellä on parempi asema kuin heillä, jotka eivät ilmoit-taudu. Työ- ja elinkeino ministeriö koulut-taa työttömiä, sekä ohjaa heitä sijoitustöihin. Työmarkkinoilla työllistämistoimenpiteisiin osallistuneilla on parempi menestys kuin heillä, jotka eivät osallistu. Työllistämistoimenpiteisiin osallistu-neet suorittivat tutkintoja enemmän, kuin ne jotka olivat työttömiä tai järjestel-män ulkopuolella. 60 % miehistä oli seurantajakson päättyessä töissä. Nai-sista taas 40-50 %. Työllistämistoimenpiteillä on positiivinen vaikutus työttö-mien opiskeluun, tutkinnon suorittamiseen, sekä työllistymiseen. (Myrskylä 2012, 14-15.)

3 TOISELTA ASTEELTA AMMATTIKORKEAKOULUUN

3.1 Ammattikorkeakoulun opiskelijavalinta

Vuonna 1999 muuttuneen käytännön jälkeen ammatilliset perustutkinnot ovat antaneet jatko-opintokelpoisuuden ammattikorkeakoulun opintoihin. Nykyään toisella asteella suoritettu ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto antavat ha-kukelpoisuuden ammattikorkeakouluopintoihin ja korkeakouluun johtaviin opintoihin (Hitsanen ym. 2016, 16).

Ammattikorkeakouluopinnot ovat laajuudeltaan 210,240 tai 270 opintopistettä eli kestoltaan n. 3,5-4,5 vuotta, opintoja on myös mahdollista nopeuttaa. Ammattikorkeakoulututkintoon sisältyy perusopintoja, ammattiopintoja, harjoittelua, sekä opinnäytetyö. Korkeakoulussa suoritettua tutkinnon avulla on mahdollista toimia esimerkiksi asiantuntija-, suunnittelu-, ja kehittämistehtävissä. Opinnot on mahdollista suorittaa päivätoteutuksena tai monimuotototeutuksena. Päivätoteutuksessa opiskelu on päänsääntöisesti arkisin klo 8-17 lähiopetusta, mutta opintoihin voi myös itsenäistä työskentelyä, kuten projekti- ja ryhmätöitä, sekä verkko-opiskelua. Monimuotototeutuksessa opinnot painottuvat itsenäiseen työskentelyyn ja ne sopivat esimerkiksi opiskelun ja työn yhdistämiseen, monimuotototeutukseenkin kuuluu myös jonkin verran lähiopetusta. (Ammattikorkeakouluun s.a.)

Keväästä 2020 lähtien opiskelijat valitaan ammattikorkeakouluopintoihin tutkinto-opiskelijaksi ylioppilas- ja ammatillisen perustutkinnon perusteella ja käyttöön tulee yhteiset pisteytysmallit (Ammattikorkeakouluun s.a). Ammattikorkeakoulun opiskelijavalinnoissa ammattikoulun käyneet opiskelijat ovat yhdenvertaisessa asemassa lukiolaisiin nähden. Niin lukio, kuin ammatillinen koulutus antavat kumpikin mahdollisuudet jatko-opintoihin hakukelpoisuutena. Opiskelijat valitaan opintoihin todistuksen perusteella, minkä lisäksi voi olla mahdolliset valintakokeet. Ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin on myös mahdollista päästä, jos opiskelijalla on riittävästi tietoa ja valmiuksia opintoja varten. Haettaessa korkeakouluun, on tärkeää oma motivaatio ja kiinnostus alalle. Polkuopintojen kautta on myös mahdollisuus päästä ammattikorkeakouluopiskelijaksi, kuka tahansa voi suorittaa ne ja hakeutua sen jälkeen erillisessä tutkinto-opiskelijaksi. Erillisvalinta ei ole yhteyshaun piirissä, vaan oppilaitokset järjestävät omat haut tiettyihin koulutuksiin. (Hintsanen ym. 2016, 63-65.)

Tutkintoon johtavia opintoja on mahdollista suorittaa avoimen ammattikorkeakoulun kautta. Avoin ammattikorkeakoulu tarjoaa eri alojen ammattikorkeakouluopintoja ja ne sopivat opiskelijoille, jotka pohtivat hakeutuvansa ammattikorkeakouluopintoihin. Avoimen ammattikorkeakoulun opiskelu on maksullista. Avoimen väylän kautta on mahdollista hakea tutkinto-opiskelijaksi, kun on suorittanut tutkintoon edellytetyt määrät tutkintoon soveltuvia opintoja. (Opin-topolku s.a.)

Ammatillisen koulutuksen uudistumisen eli reformin myötä nuorilla on mahdollisuus käydä yksilöllisemmät omia tarpeita vastaavat ja työelämälähtöisemmät opinnot ammattikoulussa, minkä avulla on mahdollista myös parantaa omia arvosanoja, sekä hakukelpoisuutta korkeakouluun. Reformin myötä opiskelijoilla on mahdollista todentaa aiempi osaaminen, eikä aiemmin hankittua osaamista tarvitse opetella uudestaan. Reformin myötä myös erottelu aikuisten ja nuorten koulutusten välillä on poistunut. Yksilöllisten ja työelämälähtöisten opintojen avulla on mahdollista nopeuttaa myös opintoja ja täten siirtyä nopeammin jatko-opintoihin tai työelämään. (Opetushallitus 2018, s.a.)

Jatko-opintoja mietittäessä on tärkeää, että opiskelijalla on riittävästi tietoa tulevasta alasta ja ammattikorkeakouluopinnoista. Ammatillisen koulutuksen puolella tulee antaa säädösten mukaista opinto-ohjausta nuorille korkeakoulujen jatko-opintoihin siirtymiseen. Opiskelijoita tulee tukea ja ohjata valinta ja ongelmatilanteissa. Tarkoituksena on, että opiskelijoilla on tarpeeksi tietoa jatko-opintoihin siirtymisestä, minkä avulla on helpompi aloittaa opinnot ammattikorkeakoulussa. (Osku ry 2018, 5.) Opiskelijoille tulee kertoa kaikista mahdollisista vaihtoehdoista, myös ulkopaikkakuntien koulutustarjonnasta, koska opiskelijat ovat hakukelpoisia ammattikoulututkinnon suoritettua mille tahansa alalle. Yhteistyö korkeakoulujen ammattikorkeakoulun välillä on erittäin tärkeää. Ammattikoulujen myös tulee huolehtia siitä, että jokaisella opiskelijalla on koulussa henkilö, jolta voi kysyä erilaisista vaihtoehdoista ja urasuunnitelmiin liittyviä asioita. (Kivelä 2012, 7-12.)

3.2 Opiskelijoiden ohjaus

Yhteiskunnalla on keinoja vastata yhteiskunnallisiin haasteisiin, tukemalla opiskelijoita jatko-opintoihin, sujuvoittamalla jatko-opintoihin etenemistä, sekä pyrkimällä keskeytyksien vähentämiseen. Opiskelijoita pitää tukea löytämään oma paikkansa ja urapolkunsu, sekä kannustaa heitä elinikäiseen oppimiseen. Opiskelijat tarvitsevat opiskelun ja työelämän kannalta oppimisvalmiuksia, erilaisia taitoja, sekä itsetuntemusta. Opiskelijat siirtyvät ensin peruskoulusta toiselle asteelle ja sen jälkeen joko työelämään tai jatko-opintoihin. Jos siirtymä peruskoulusta toiselle asteelle tuottaa ongelmia, opiskelijalla on suurempi riski

jäädä väliin putoajaksi, ilman ammattitutkintoa tai ylioppilastutkintoa. Ongelmalliseksi on myös havaittu etenkin korkeakouluopintoihin siirtyminen toiselta asteelta, usein siirtymä vaihe pitkittyä tai opinnot keskeytetään kokonaan. Usein nuorilla ei ole tarpeeksi tietoa mitä he voisivat opiskella ammattikorkeakoulussa. Siirtymä vaiheessa pitää tukea opiskelijan opiskelukykyä, kuten opiskelijan voimavaroja, sosiaalisia- ja ongelmanratkaisutaitoja, oppimistyyliä, opetustoimintaa, sekä opiskeluympäristöä. Opiskelijoiden omat voimavarat koostuvat opiskelijan sosiaalisista suhteista, elämäntilanteesta, terveydentilasta. (Kivelä 2012, 3-5.)

Yhteisöllisyyden tunne on tärkeää opintojen näkökulmasta. Korkeakoulussa opiskelijat pitävät tärkeänä joukkoon kuulumisen tunnetta, koska se motivoi opintojen jatkamiseen. Opettajalla on myös suuri merkitys siinä jatkaako opiskelija opintojaan vai keskeyttääkö hän opinnot. Opiskelijan kannustaminen ja tukeminen opintoihin on erittäin tärkeää. Opiskelijoille tulee esittää erivaihtoehtoja korkeakouluista, koska tutkinnon suoritettua heillä on kelpoisuus mihin tahansa ammattikorkeakoulun alalle. Ohjaamalla opiskelijoita, voidaan tukea oman alan valintaa, sekä auttaa opiskelijoita löytämään asioita, mitkä motivoisivat opintojen jatkamiseen. Jos opiskelijalla on itsellään motivaatiota opiskella, hän pärjää paremmin, kuin sellainen opiskelija, jolla ei ole kiinnostusta opiskeluun. Opiskelijoiden siirtymävaihetta voi sujuvoittaa tiedottamisella korkeakouluopinnoista, tehdä opiskelijoille henkilökohtaiset opintosuunnitelmat, sekä hyödyntää opiskelijoiden aiempaa osaamista, sekä motivoida heitä hyvällä ohjauksella. Nuoret näkevät koulutusvalintoja tehdessä tärkeäksi sen, että korkeakoulu tarjoaa sisältöä aloista, sekä niiden työllistymisnäkökymistä. (Kivelä 2012, 5-8.)

Peruskoulujen opinto-ohjaus vaatii pitkäjänteistä työtä, jotta ammatinvalinnat eivät jakaudu eri sukupuolittuneisiin näkemyksiin. Tärkeää on myös, että opiskelijoita ohjataan heidän toiveidensa ja edellytystensä mukaisesti. Koulutuksen ulkopuolelle jäämiseen vaikuttaa epärealistiset hakutoiveet, sekä vain yhden hakutoiveen yhteishaussa hakutoiveeksi laittaminen. Todella tärkeää on ohjata nuoria käyttämään hakutoivemahdollisuudet, sekä hakemaan myös eri paikkakunnille eri opinto- ja koulutusaloille. Epätietoisuus eri vaihtoehtoista, voi johtaa siihen, että nuoret eivät välttämättä tee valintaa ollenkaan opintojen

jatkamisen suhteen. Nuorilla ei välttämättä ole tietoa kaikista mahdollisuuksista mitä heillä on. (Alatupa ym. 2007, 15-16.)

Tulevaisuusohjaus on myös tärkeä osa nuorten ohjausta, koska tulevaisuusohjauksen avulla on mahdollista liikkua nykyisyyden ja tulevaisuuden välillä. Tulevaisuusohjauksen avulla voidaan hahmottaa tulevaisuuden näkymiä, minkä avulla yksilö voi muuttaa omia ajatuksia ja tehdä asioita, millä on tulevaisuuden näkökulmasta merkitystä. Tulevaisuusohjauksen avulla on mahdollisuus tunnistaa yksilön omia mahdollisuuksia, tutkia unelmia yksilön tulevaisuudesta sekä yksilö voi asettaa omia tavoitteita itselleen tulevaisuuden suhteen. Tulevaisuusohjaus sopii menetelmänä etenkin jatko-opintoihin ohjaamisessa niin peruskoulussa, kuin ammattikoulussa. Tulevaisuusohjauksessa mietitään keinoja saavuttaa tulevaisuuden unelmat ja tavoitteisiin pääsemisen vaatimuksia. Opiskelijoiden kohdalla tämä voi tarkoittaa sitä, että opiskelija pyrkii muuttamaan omia arvosanojaan ja koulumenestystä. Ohjaajan tehtävänä on kannustaa ja luoda positiivisia mielikuvia ohjattavalle, mikä tuo energiaa ja motivoi ohjattavaa eteenpäin kohti tulevaisuutta. (Ahvenainen ym. 2017, 12-13.)

3.3 Aiemmat tutkimukset jatko-opintoihin siirtymisestä

Aiempien tutkimusten mukaan ammatillisen koulutuksen järjestäjät tarjoavat opiskelijoille tukea, minkä avulla oppilaiden on helpompi siirtyä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun. Ohjausta antaa opinto-ohjaajat ja opettajat. Muita tukea antavia henkilöitä on tutor-opettajat, ryhmänohjaajat, opintoneuvojat ja koulutuspäälliköt. (Tamlander & Hohenthal 2017, 8-9.)

Osky ry:n Amis 2018 -tutkimuksen mukaan, vain 26 % ammattikoulussa opiskelevaa nuorta jatkaa opistoja valmistumisen jälkeen. Tutkimuksessa on nostettu esille arvelluiksi syiksi puutteellinen opinto-ohjaus, joka painottuu ohjaamaan nuoria suoraan työelämään. Tutkimuksessa ilmeni myös, että naiset jatkavat useammin opintoja ammattikoulun jälkeen ammattikorkeakouluun, kuin miehet. Tutkimuksessa 19 % naisista on ilmoittanut hakevansa korkeakouluun, kun miehistä taas 14 %. Tutkimuksessa ilmeni, että neljä viidestä kokee, että ovat saaneet kannustusta omalta opettajaltaan opintoihin liittyen, mutta kuitenkin vastaajista 48 % on toivonut, että saisi enemmän keskusteluaikaa

opettajan kanssa, sekä 40% opiskelijoista on toivonut enemmän keskustelua aikaa opinto-ohjaajan kanssa omiin asioihin liittyen. (Osku ry 2018, 20, 29-30.)

Ammattikoulussa opiskelevista nuorista humanistisella ja taidealalla opiskelevista nuorista vain 33% uskoo työllistyvänsä alalle valmistuttuaan. Työllistymismahdollisuuksilla on myös yhteys opintojen keskeyttämiseen. Opiskelijoista, jotka eivät usko löytävänsä töitä heti valmistuttuaan on 63% harkinnut opintojen keskeyttämistä. (Oskey ry 2018, 34.)

Koulutuksella ja tuloilla nähdään myös eroja eliniänodotuksissa. Ammattikoulun puolelta osa valmistuu matalapalkkaiseen ammattiin kuten hoitoalalle, palvelualoille ja siivous aloille. Etenkin miehillä eliniän odotteessa ero on 7,2 vuotta alimpien ja ylimpien koulutusryhmien välillä. Naisilla taas koulutusryhmien välillä ero on 5 vuotta. Etenkin nuorten opiskelijoiden kohdalla on mahdollista hillitä näitä sosionomisia eroja, sekä pidentää työuria ja työkykyä. (Oskey ry 2018, 21-22.)

Tärkeää on myös huomioida, että vanhempien koulutustasolla on yhteys nuorten koulutusodotuksiin. Nuoret, joiden vanhemmat ovat suorittaneet keskias-teen tutkinnon, odottivat tulevaisuudessa suorittavansa joko lukion tai ammatillisen tutkinnon ennemmin kuin yliopistotutkinnon, kun taas nuoret, joiden vanhemmilla on korkeakoulututkinto, odottivat ennemmin suorittavansa yliopistotutkinnon, kuin lukion tai ammatillisen tutkinnon. Lisäksi tutkimuksen mukaan tytöt kokevat peruskoulun kokemukset merkittävänä myöhemmän koulutautumisen suhteen. (Pulkkinen & Rautopuro 2017, 31.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on tuottaa tietoa siitä, miten nuoria kannustetaan jatko-opintoihin toiselta asteella ammattikoulun puolella. Tutkimuksen kohdejoukkona ovat ammattikoulussa opiskelevat nuoret. Tuon tutkimuksessani esiin nuorten näkökulmia siitä, millaista tukea ja kannustusta he ovat saaneet jatko-opintojen suhteen ja millaista tukea he kaipaisivat. Tutkimuksessa tulee myös ilmi mitä nuorille kerrotaan jatko-opintomahdollisuuksista peruskoulussa. Haluan tutkimuksessani saada tietoa siitä jääkö ammattikoulun

opiskelijat eriarvoiseen asemaan lukiolaisiin nähden. Haastattelen nuoria eri puolelta Suomea, jotta saan näkökulmia, onko ilmiö laajempaa tietyillä alueilla, vai koskettaako ilmiö useampaa aluetta. Haastattelen kahta nuorta Etelä-Savon alueella ja kahta Etelä-Suomen alueella. Lisäksi toteutan Webropol- kyselyn nuorille ammattioppilaitoksen kautta.

Tutkimus antaa arvokasta tietoa oppilaitoksille, opinto-ohjaajille, opettajille, hankkeille, sekä nuorisotyöntekijöille. Tutkimuksen avulla on mahdollista muuttaa erilaisia käytäntöjä ja parantaa ammattikoululaisten asemaa, jos tutkimustulokset viittaavat siihen, että se on tarpeellista.

4.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Miten ammattikoulussa opiskelevat nuoret kokevat saaneensa tuen ja tiedon jatko-opinnoista peruskoulussa ja toisella asteella?
2. Keneltä nuoret ovat saaneet tukea ja kannustusta omiin uravalintoihinsa?
3. Mitä suunnitelmia nuorilla on omien urapolkujensa suhteen?
4. Millaista tukea ja kannustusta nuoret kaipaisivat jatko-opintojen suhteen?

4.3 Tutkimusote ja aineistonkeruumenetelmät

Toteutan opinnäytetyöni tutkimuksen kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tutkimuksella eli monimenetelmällisenä tutkimuksena haastattelemalla nuoria ja verkossa toteutettavan kyselyn avulla. Monimenetelmällisestä tutkimuksesta puhutaan silloin, kun tutkimuksessa käytetään laadullisen ja määrällisen tutkimuksen yhdistelmää (Hirsjärvi & Hurme 2000, 28). Käytän tutkimuksessani molempia tutkimusmenetelmiä, koska haluan tutkia ensin ilmiötä laadullisesta näkökulmasta, jonka jälkeen tuen tutkimusta määrällisellä näkökulmalla. Kvalitatiivisen tutkimuksen avulla pääsen syvällisemmin käsiksi ilmiöön ja kvantitatiivisen tutkimuksen avulla saan tietoa ilmiön laajuudesta ja vaikuttavuudesta.

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen etu on joustavuus, koska haastattelija voi toistaa kysymyksen ja taata sen, että haastateltava ymmärtää kysymykset, sekä oikaista mahdolliset väärinkäsitykset. Lisäksi kysymykset voi esittää siinä järjestyksessä, mikä tilanteeseen sopii parhaiten. Tärkeintä kuitenkin laadullisessa tutkimuksessa on saada paljon tietoa asiasta mikä on tutkimuksen näkökulmasta merkityksellistä. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 73-74.)

Määrällisen tutkimuksen hyöty on se, että se tuottaa paljon tietoa, sekä luotettavampaa tulosta. Määrällistä tutkimusta tehdessä kyselylomake pitää suunnitella hyvin, jotta vastaajat ymmärtävät kysymykset ja vastausprosentti ei jää alhaiseksi. Saatteessa pitää olla myös kattava määrä tietoa tutkimuksesta, koska sen perusteella kyselyyn vastaava päättää osallistuuko tutkimukseen vastaamiseen (Vilkka 2007, 28, 57, 65).

4.4 Aineistonkeruuprosessin kuvaus

Ryhdyin keräämään aineistoa teemahaastattelun avulla syksyllä 2019 (liite 1). Jaoin teemahaastattelun kahteen osioon eli kannustamiseen liittyviin kysymyksiin, sekä omaan urapolkuun liittyviin kysymyksiin, minkä avulla oli helppo selvittää erilaisia vaikuttavia tekijöitä.

Koin haasteelliseksi löytää tuntemattomia haastateltavia, mutta lopulta sain tuttujen kautta haastateltavat, joita en ennestään tuntenut. Haastattelin yhteensä neljää henkilöä, jotka edustivat eri sukupuolia. Kaksi haastateltavaa löytyi Mäntsälästä ja kaksi Mikkelistä. Kaikki haastateltavani olivat iältään 16—18-vuotiaita ja eri alojen opiskelijoita (autoala, sosiaali- ja terveysala, sekä rakennusala), minkä avulla sai myös eri alakohtaisia näkökulmia vastauksiin. Toteutin haastattelut rauhallisissa tiloissa, jotta vältyimme häiriötekijöiltä. Kahta haastattelin heidän omassa kodissaan ja kahta salibandypelien yhteydessä rauhallisessa tilassa, annoin nuorten itse valita haastattelupaikan ja heille parhaiten sopivan ajankohdan. Haastattelut sujuivat hyvin ja nuoret ymmärsivät haastattelukysymykset. Haastattelut kestivät noin 20 minuuttia.

Kerroin myös nuorille jatko-opintomahdollisuuksista haastattelujen jälkeen, koska haastateltavistani vain yksi tiesi mitä eri mahdollisuuksia hänellä oli.

Huomasin myös, miten nuoret olivat kiinnostuneita ja jopa hämmentyneitä siitä, että heillä on mahdollisuus jatkaa opintoja ja halutessaan myös muille aloille ammattikorkeakouluun. Sain myös palautetta aiheen tärkeydestä ja siitä miten paljon epäkohtia nuorten jatko-opintoihin kannustamisessa on, nuorilla riitti asiaa myös haastattelujen jälkeen aiheesta todella paljon.

Haastattelujen jälkeen litteroin haastattelut, sekä loin haastatteluista nousseiden teemojen pohjalta verkkokyselyn Webropolissa (liite 2). Haastattelujen perusteella oli helppo luoda kysymyksiä, jonka avulla sain luotua enemmän tietoa ilmiöstä. Lähetin kyselyn yhteen ammattikouluun ja lisäksi etsin netin kautta kyselyyn vastaajia. Verkossa toteutettava kysely oli avoinna lokakuusta 2019 tammikuuhun 2020.

Webropol -Verkkokyselyyn vastasi 62 ammattikoulussa opiskelevaa nuorta eri puolelta Suomea, mutta pääasiallisesti Etelä-Savon alueelta. Kaikki kyselyyn vastanneet nuoret ovat iältään 16—25-vuotiaita. Verkkokyselyn tuottamiseen osallistui myös yksi ammattikoulu, joka tuotti kyselyn omille opiskelijoilleen. Verkkokyselyyn vastanneet nuoret ovat erialojen opiskelijoita. Vastaajista 20 nuorta opiskelee logistiikka-alaa, 15 opiskelee sähkö- ja automaatiotekniikkaa, 9 opiskelee sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa, 7 opiskelee maanrakennusalaan, kaksi elintarvikealan perustutkintoa, lisäksi yksittäisiä alan edustajia on kasvatusta- ja ohjausalalta, kone- ja tuotantotekniikan alalta, tieto- ja viestintätekniikanalalta, puutarha-alalta, matkailualalta, liiketalouden alalta, sekä ensihoidon alalta. Näin tulokset, eivät painoitu yhden alan opiskelijoiden näkökulmiin. Vastaajista 34 nuorta on iältään 16—17-vuotta, 20 on iältään 18—20-vuotta ja kahdeksan 20—25-vuotta.

4.5 Aineiston analyysi

Ryhdyin analysoimaan kvalitatiivista tutkimusta aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä, joka on mainio analysointitapa kirjallisen tekstin ja suullisen analysointiin. Sisällöllinen analyysi pohjautuu tutkijan tulkintaan ja päättelyyn. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103–113.) Aloitin ensin sisällöllisen analysoinnin litteroimalla haastattelut, eli auki kirjoittamalla sanasta sanaan nauhoitetun tekstin. Litterointi on todella aikaa vievää, mutta sen avulla on mahdollista ymmärtää il-

miötä. (Hirsjärvi ym. 2007. 217-219.) Tämän jälkeen jaoin vastaukset aihepiirien alle ja etsin niistä yhtäläisyyksiä eli teemoitin vastauksia. Kun olin saanut aiheet teemoitettua ja jaettua, tein niistä yhteenvedon aihealueiden alle.

Lähdin täydentämään kvalitatiivista tutkimusta määrällisellä tutkimuksella eli kvantitatiivisella tutkimuksella. Loin kyselyn kvalitatiivisen tutkimuksen perusteella ja täydensin vielä kysymyksiä, jotta sain lisää tietoa ilmiöstä tutkimukselle tärkeistä näkökulmista. Määrällisen tutkimusaineiston analyysi koostuu aineiston kuvaamisesta ja sen tulkitsemisesta numeroiden ja tilastojen avulla. Kvantitatiivisella analyysillä pystyy selvittämään ilmiön yleisyyttä ja esiintymistä tilastojen ja numeroiden avulla. (Koppa, s.a.)

Webropol- verkkokysely näytti automaattisesti graafiset vaakapylväs kaaviot, missä näkyi myös vastausten prosentilliset- ja lukumäärälliset osuudet, joten tuloksia oli helppo tulkita, lisäksi jaoin eri alan opiskelijoiden vastaukset omiin ryhmiin, minkä avulla sai myös alakohtaisia näkemys eroja. Aineisto kerättiin pääasiassa strukturoiduilla eli suljetuilla kysymyksillä, mikä on yleistä, kun aineisto kerätään kyselylomakkeen avulla (Vilpas s.a, 1). Kyselyssä oli myös avoimia kysymyksiä, joihin vastaajat pystyivät vastaamaan omin sanoin, koska tutkimuksellisesta näkökulmasta oli tärkeää saada suoria vastauksia ilmiön näkökulmasta. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa on myös tärkeää, että tutkimusaineisto on riittävän suuri ja edustava, koska ainoastaan silloin tutkimus tuloksia voidaan pitää luotettavina (Vilpas s.a, 1).

Yhdistin lopuksi kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen tulokset keskenään yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, analysoin tuloksia ja jaoin ne tulokset teema -alueiden alle, jotta tuloksia on helpompi tulkita yhtenäisenä kokonaisuutena. Jaoin tutkimustulokset vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Merkitsin haastateltujen nuorten vastaukset tunnuksella (H) ja kyselyyn vastanneiden nuorten tunnuksella (K), jotta tuloksista on mahdollista erottaa laadulliset ja määrälliset vastaukset.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Jatko-opintoihin kannustaminen peruskoulussa ja ammattikoulussa

Nuorten mukaan peruskoulussa ei ole kannustettu oppilaita jatko-opintoihin. Haastateltavista nuorista kaikki kokivat, ettei heitä ole kannustettu jatko-opintoihin. Nuorten mukaan jatko-opintojen valinnat olivat heidän omissa käsissään, omien valintojen varassa. Haastattelussa nousi ilmi, että nuoria on peruskoulussa kannustettu enemmän opiskelemaan lukioon, eikä ammattikoulun alavaihtoehtoja käyty erityisemmin läpi. Lisäksi jatko-opintoihin kannustaminen on ollut vähäistä ja nuorilta on odotettu, että he selviävät itsenäisesti alan valinnoissa.

(H2): ”Se oli ihan vapaa ehtoista, että minne menee.”

(H3): ”Se oli vähän niinku omissa käsissä. Tukea ei oikeen ollut.”

(H4): ”No ei nyt sillee hirveesti mitää kummosta tukea tullut.”

Nuorten mukaan peruskoulussa ei ole myöskään annettu tietoa jatko-opintomahdollisuuksista ammattikoulun jälkeen ammattikorkeakouluun. Kyselyyn vastanneista ammattikoulussa opiskelevista nuorista 90 % kertoi, ettei saanut peruskoulussa minkäänlaista tietoa jatko-opintomahdollisuuksista. Nuorista vain 10 % oli saanut tietoa, mutta hyvin vähäisesti. Tieto mitä nuoret olivat saaneet peruskoulusta oli lähinnä, että jos haluaa mennä opiskelemaan ammattikorkeakouluun niin siinä on mahdollisuus sekä osa oli vierailut ammattikorkeakouluilla ja osan koululla oli käynyt vierailijoita ammattikorkeakoululta, mutta alakohtaisempaa ja tarkempaa tietoa nuorille ei ollut annettu. Haastateltavista nuorista kukaan ei ole saanut tietoa ammattikorkeakoulusta peruskoulussa.

(K2): ” Peruskoulussa ei paljoa ammattikorkeakoulusta infoa annettu. Kävimme muutaman kerran vierailmassa ammattikorkeakoululla mutta enempää tietoa sen koulun opinnoista ei annettu.”

(K3): ”Sen verran että jos haluan mennä vielä opiskelemaan niin siinä on mahdollisuus.”

(K14): ”En oikeastaan mitään kummempia. Ainoastaan sen, että jos haluaa niin lukion tai ammattikoulun jälkeen voi sellaiseen hakea.”

Nuorten mukaan myös ammattikoulun puolella ei anneta tarpeeksi tietoa jatko-opintomahdollisuuksista ammattikorkeakouluun sekä kannustus on todella vähäistä. Haastateltavista kaikki kertoi, että eivät ole saaneet yhtään kannustusta jatko-opintoihin. Yhdelle haastateltavista oli sanottu, että jos kiinnostaa, niin kannattaa jatkaa, mutta hän ei ollut kuitenkaan saanut tarkempaa tietoa jatko-opintomahdollisuuksista, jonka avulla hän voisi pyrkiä niihin. Kyselystä ilmeni, että nuoret kokevat olevansa oman tiedon haun varassa eikä ammattikoulussa anneta tarpeeksi tietoa jatko-opintomahdollisuuksista.

(H2): ”Ei oikeestaan oo kannustettu. Keskitytää vaa rakennusalaan.”

(H3): ”Ei oo mitään tullu sieltä.”

(K15): ”Asiasta ei ole kerrottu mitään. Luulen että meidän koulusta ei ole kukaan koskaan mennyt ammattikorkeaan. Äiti kysyi asiasta vanhempien illassa mutta meidän koululla ei ole väylä opintomahdollisuutta ammattikorkeaan eikä opettajat tieneet siitä mitään.”

Kyselyssä ja haastattelussa ilmeni, että nuorten mukaan ammattikoulussa keskitytään lähinnä alan opiskeluun, eikä mietitä sitä, että nuorilla voisi olla kiinnostusta jatkaa opintojaan vielä ammattikoulun jälkeenkin. Nuorille ei myöskään ole ammattikoulussa kerrottu erilaisista vaihtoehtoista. Yksi nuorista oli tehnyt tehtäviä pääsykokeista, mutta ei kuitenkaan kokenut sitä jatko-opintoihin kannustamiseksi.

(H1): ”Ne olettaa, et me jäädää vaa tälle alalle, eikä sitä et jotkut haluis jatkaa. Ollaa me jotain tehtävii tehty, jostai pääsykokeista, mut ei sen enempää.”

(H4): ”En oo saanu hirveesti tietoo, mut en oo oikeestaan ees kysellykkää.”

(K14): ”Olishan se tietty ihan hyvä, että omassa ammattikoulussa tiedettäisiin edes jotain jatko-opinnoista. Jos niistä puhuttais joskus me voitais hakea niihin. Nyt lähinnä asenne on sellanen että hoitakaa nyt edes nää ammatti opinnot.”

Yksi kyselyyn vastannut maanrakennusalanopiskelija oli sitä mieltä, ettei opettajilla tai koululla ei ole tarpeeksi tietoa jatko-opinnoista ja toinen koki, että hänelle on enemmänkin tuputettu jatko-opintoja, eikä kannustettu jatkamaan omien mielenkiintojensa mukaisesti opintoja.

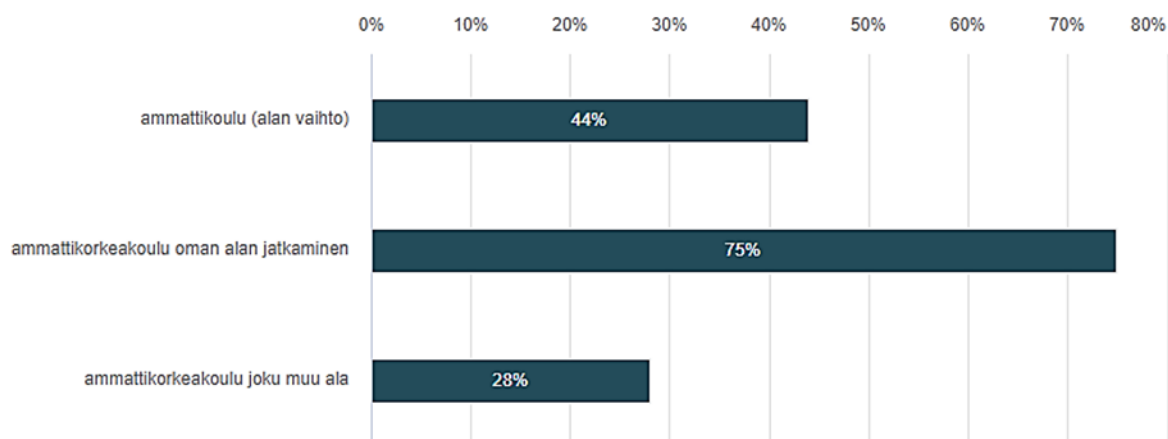
(K3): ”Meidän koulussa kannustetaan ja annetaan todella vähän tietoa jatko-opintoihin liittyen, opettajien tietämättömyydestä johtuen. Meillä käy kerran vuodessa ihminen joka kertoo jatko-opinnoista, mutta sinnekään ei pääse muuten kun ilmoittautumalla.”

Nuoret eivät tiedä kaikkia vaihtoehtoja mitä heillä on omien jatko-opintojensa suhteen. Haasteltavista suurimmalla osalla oli käsitys, että voi jatkaa ainoastaan samaa alaa, mitä on opiskellut ammattikoulussa. Opiskelijoilla oli myös sellainen oletus, että jos haluaa vaihtaa alaa, täytyy opiskella uudestaan ammattikoulututkinto, jotta voisi ammattikorkeakoulussa opiskella ylemmän tutkinnon. Kyselystä ilmeni, vain 28 % nuorista tietää, että itsellä on mahdollista opiskella myös muuta alaa ammattikorkeakoulussa. Kyselyyn vastanneista nuorista 75 % kokee, että mahdollisuus on jatkaa nykyistä alaa ammattikorkeakoulussa. Etenkin sosiaali- ja terveysalan opiskelijat, maanrakennusalan opiskelijat ja sähköpuolenopiskelijat kokevat, että heillä on mahdollisuus jatkaa nykyisiä opintoja ammattikorkeakoulussa. Nuorista jopa 44 % kokee, että omat jatko-opintomahdollisuudet ovat vaihtaa alaa ammattikoulussa. Kyselystä ilmeni, että erityisesti logistiikka-alan opiskelijat kokevat omat mahdollisuudet alan vaihtona ammattikoulussa.

(H1): ”Emmä tiiä, jotain ammattikorke kouluu jotain sairaanhoitajaks tai jotain. Kyl siinä varmaa on johonki muuhunki, mut emmä oikeen tiiä mitä.”

(H3): ”Yhen asteen ylemmäs autohommassa.”

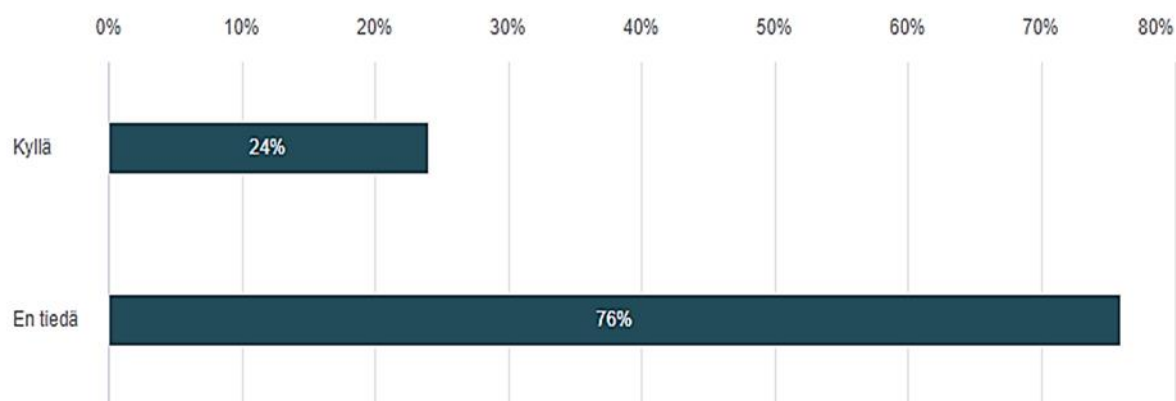
(H4): ”Kai autopuolta niinku ammattikorkeessa.”

	n	Prosentti
ammattikoulu (alan vaihto)	27	44,26%
ammattikorkeakoulu oman alan jatkaminen	46	75,41%
ammattikorkeakoulu joku muu ala	17	27,87%

Kuva 1. Nuorten tieto omista jatko-opinto mahdollisuuksista

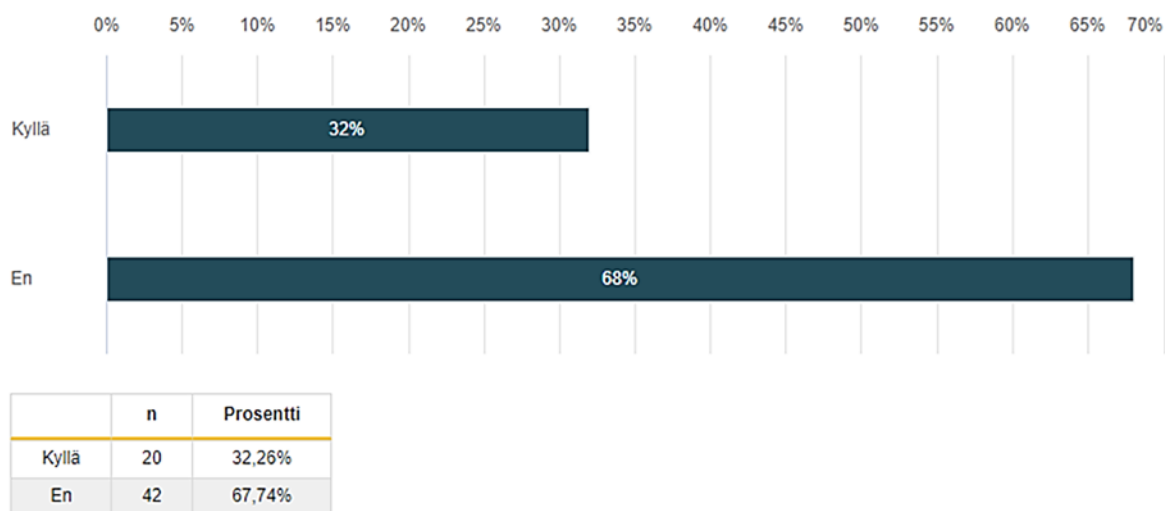
Harva nuorista tietää mitkä ovat ammattikorkeakoulun pääsyvaatimukset. Jopa 76 % nuorista on vastannut, ettei tiedä ammattikorkeakoulun pääsyvaatimuksia. Kyselystä ilmeni, että erityisesti logistiikka-alan, sähköalan, puutarha-alan, matkailualan, kone- ja tuotantotekniikan sekä maanrakennusalan opiskelijoilla ei ole tietoa ammattikorkeakoulun pääsyvaatimuksista. Kyselyyn vastanneista nuorista 24 % tietää ammattikorkeakoulun pääsyvaatimukset, etenkin sosiaali- ja terveysalan opiskelijoilla sekä tieto- ja viestintä tekniikan opiskelijoilla on tietoa ammattikorkeakoulun pääsyvaatimuksista.

	n	Prosentti
Kyllä	15	24,19%
En tiedä	47	75,81%

Kuva 2. Nuorten tieto ammattikorkeakoulun pääsyvaatimuksista

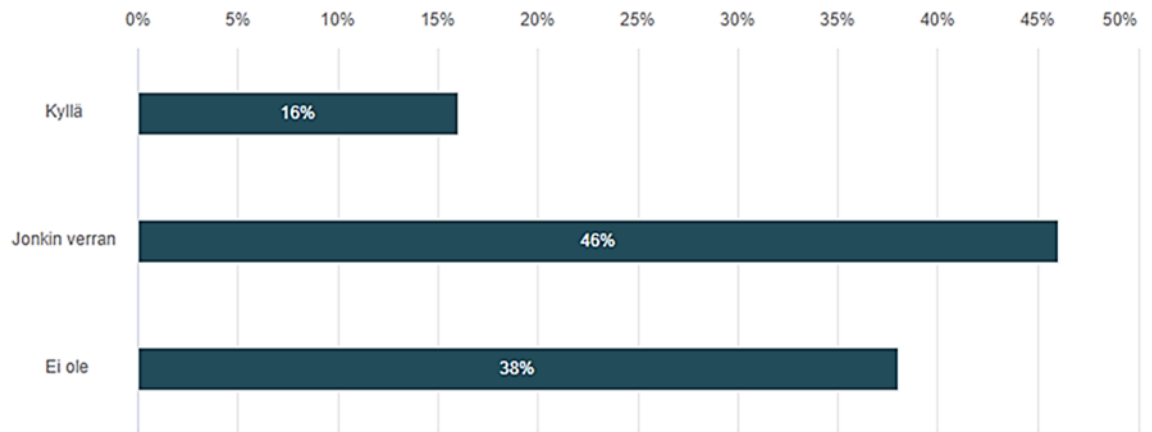
Nuoret eivät myöskään suurimmaksi osaksi tiedä millä eri tavoin on mahdollista päästä opiskelemaan ammattikorkeakouluun. Kyselyyn vastanneista nuorista 32 % tietää millä eri tavoin ammattikorkeakouluun on mahdollista päästä tutkinto-opiskelijaksi. Etenkin sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijat ovat tietoisia eri mahdollisuuksista, kun taas logistiikka-alan, maanrakennusalan, matkailualan sekä sähköalan opiskelijat eivät ole tietoisia eri väylistä ammattikorkeakouluun.

Kuva 3. Nuorten tieto korkeakoulujen väylistä päästä tutkinto-opiskelijaksi

5.2 Nuorten saama tuki ja kannustus jatko-opintoihin

Kyselystä ilmeni, että nuorista 16,39 % on kannustettu jatkamaan opintoja ammattikoulun jälkeen ammattikorkeakouluun. Nuorista 45,9 % on kannustettu jonkin verran, etenkin sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijat kokivat saaneensa jonkin verran kannustusta jatko-opintoihin. Myös maanrakennusalan sekä sähköpuolen opiskelijoista puolet kokivat saaneensa kannustusta jonkin verran opintojen jatkamiseen ja puolet kokivat, ettei ole saaneet minkäänlaista kannustusta. Kaikista kyselyyn vastanneista nuorista kuitenkin 37,71 % ei ole saanut minkäänlaista kannustusta jatko-opintoihin keneltäkään, etenkin logistiikka-alan, kasvatus- ja ohjausalan, matkailualan sekä kone- ja tuotantotekniikan opiskelijat kokevat, etteivät ole saaneet keneltäkään kannustusta jatko-opintoihin ammattikoulun jälkeen ammattikorkeakouluun.

	n	Prosentti
Kyllä	10	16,39%
Jonkin verran	28	45,9%
Ei ole	23	37,71%

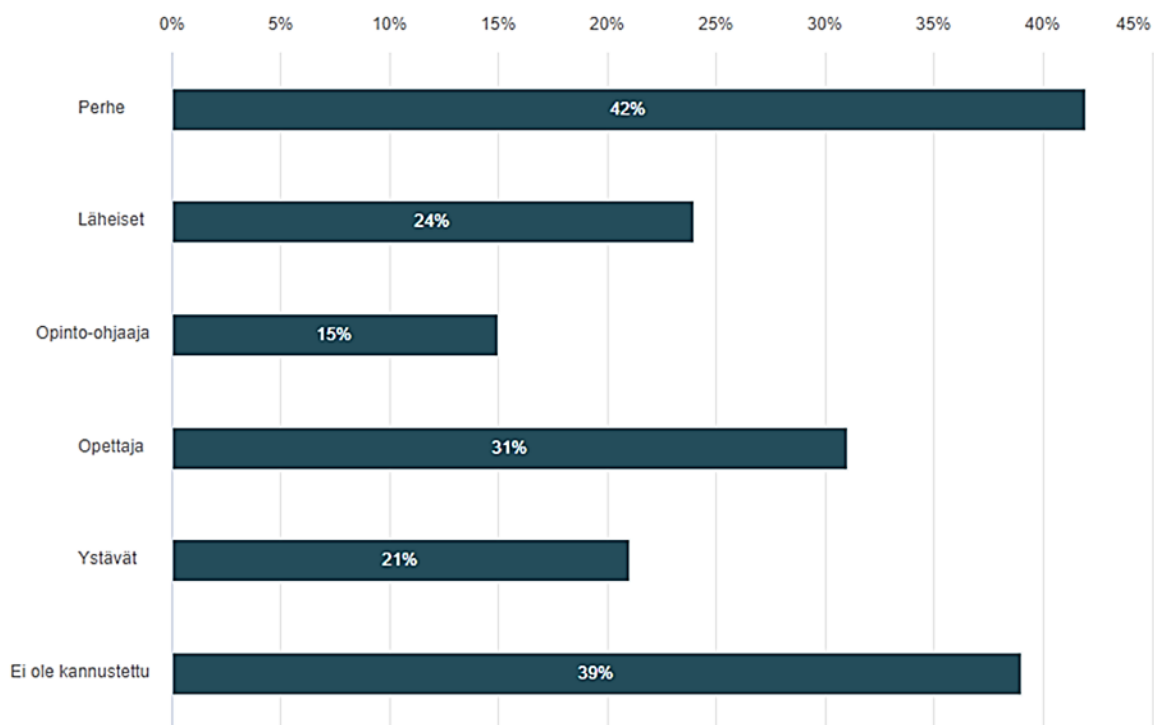
Kuva 4. Onko nuoria kannustettu jatko-opintoihin?

Haastateltujen ja kyselyyn vastanneiden nuorten mukaan eniten heitä on kannustanut oma perhe jatko-opintoihin. Haastatelluista nuorista kaikki kokivat saaneensa eniten kannustusta perheiltään ja kyselyyn vastanneista nuorista 42 % koki saaneensa eniten tukea perheeltään. Haastateltujen nuorten mukaan perheet ovat kannustaneet heitä opiskelemaan sitä alaa, minkä itse kokevat parhaiten itselleen sopivaksi ja mitä itse haluaa tulevaisuudessa tehdä.

(H1): ”Perhe kysy vaa, mitä mä haluun tehdä.”

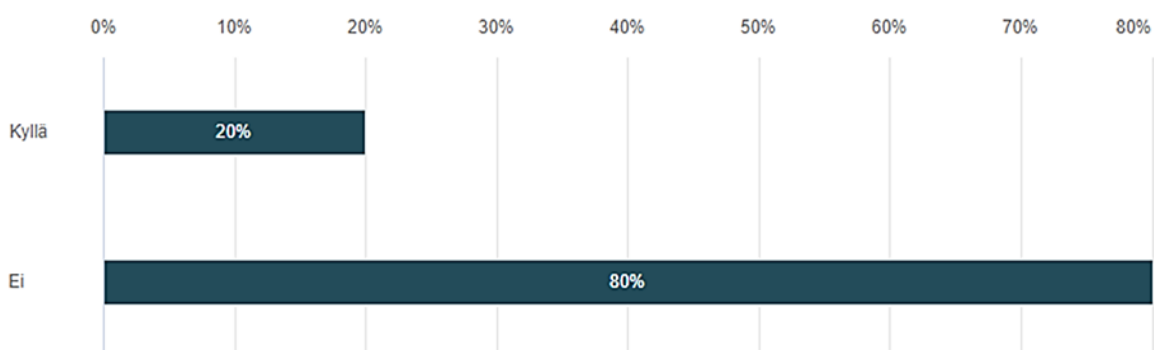
(H3): ”Perheellä ei oo mitää vastaa mitä mä teen.”

Toiseksi eniten kannustusta jatko-opintoihin nuoret ovat saaneet omalta opettajaltaan. Nuorista 31 % on saanut kannustusta jatko-opintoihin omalta opettajaltaan. Kyselystä ilmeni, että erityisesti sähköpuolen opiskelijat ovat saaneet opettajalta kannustusta jatko-opintoihin. Nuorista 24 % on saanut kannustusta omilta läheisiltään ja 20,97 % ystäviltään. Sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijat ovat saaneet eniten kannustusta jatko-opintoihin läheisiltään ja ystäviltään. Nuorista 14,52 % on saanut kannustusta opinto-ohjaajaltaan. Kyselyyn vastanneista nuorista kuitenkin 39 % ei ole saanut keneltäkään kannustusta jatko-opintoihin.

Kuva 5. Keneltä nuoret ovat saaneet kannustusta jatko-opintoihin?

Nuorista 80,39 % ei ole saanut tukea ja kannustusta nuorisotyöntekijöiltä jatko-opintoihin liittyvissä asioissa. Kyselyyn vastanneista nuorista 19,61 % on saanut tukea ja kannustusta nuoriso-ohjaajalta, erityisesti 16—17-vuotiaat nuoret ovat saaneet nuoriso-ohjaajalta tukea ja kannustusta jatko-opintoihin.

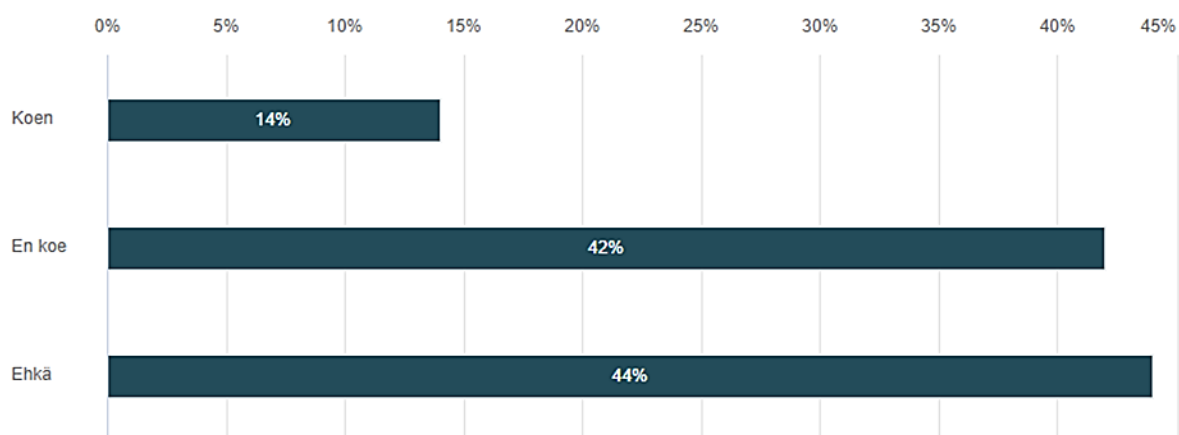

	n	Prosentti
Kyllä	10	19,61%
Ei	41	80,39%

Kuva 6. Nuoriso-ohjaajalta saatu tuki ja kannustus

5.3 Nuorten omat urapolut

Nuorista vain 14,52 % kokee, että oma todistus olisi riittämätön ammattikorkeakouluun. Kyselystä ilmeni, että etenkin sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijat kokevat oman todistuksensa riittämättömänä ammattikorkeakouluun. Kyselyyn vastanneista nuorista 41,93 % kokee, että todistus on riittävä ammattikorkeakouluun. Erityisesti sähköalan opiskelijat ja maanrakennusalan opiskelijat kokevat oman todistuksensa riittävänä ammattikorkeakouluun. Suurin osa nuorista ei kuitenkaan tiedä onko oma todistus riittävä, koska vastanneista nuorista 43,55 % kokee, että oma todistus on ehkä riittämätön ammattikorkeakouluun.

	n	Prosentti
Koen	9	14,52%
En koe	26	41,93%
Ehkä	27	43,55%

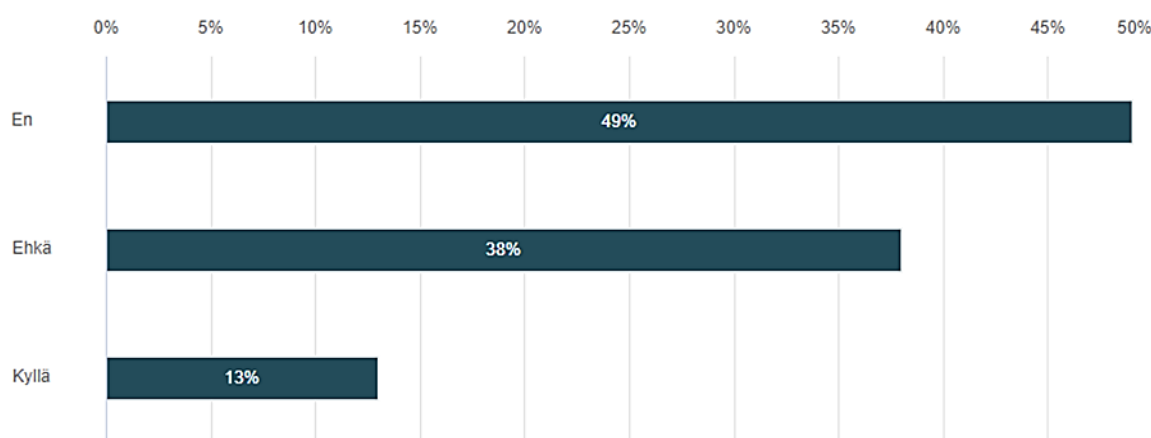
Kuva 7. Kokeeko nuoret todistuksen riittämättömänä ammattikorkeakouluun?

Nuorista moni miettii jatko-opintoja, mutta ei tiedä jatkaako kuitenkaan opintoja ammattikorkeakouluun. Haastateltavista nuorista yhdellä oli selkeä jatko-opintopolku tiedossa jo, hän käytti ammattikoulua väylänä tuleviin opintoihin. Kaksi haastateltavista oli miettinyt oman alan jatkamista ammattikorkeakoulussa, mutta he eivät olleet täysin varmoja siitä, että jatkaisivatko kuitenkaan opintoja. Yksi haastateltava oli miettinyt jatko-opintoja, mutta oli sitä mieltä, että hän tuskin aikoo jatkaa opintojaan ammattikorkeakouluun. Kyselyyn vastanneista nuorista 38 % aikoo ehkä jatkaa opintojaan ammattikorkeakouluun, erityisesti maanrakennusalan, kone- ja tuotantotekniikan alan sekä liiketalouden alan opiskelijat aikovat suurimaksi osaksi ehkä jatkaa opintojaan ammattikorkeakouluun. Nuorista 13 % tiesi varmuudella jatkavansa opintoja. Erityisesti sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijat suurimmaksi osaksi aikovat jatkaa

opintojaan ammattikorkeakouluun. Nuorista 49 % ei aio jatkaa omia opintojaan ammattikorkeakouluun. Kyselystä ilmeni, että puutarha-alan, kasvatustalouden ja sähköalan opiskelijat eivät aio jatkaa opintojaan ammattikorkeakouluun.

(H1): ”Jatkan, jos jaksan. Kyl mä sitä oon aatellut, mut emmä tiä vielä, meenkö mä jatkaa tätä.”

(H3): ”Kyllä on käyny vähä mielessä, jos sieltä löytys joku kiinnostava ala nii miks ei? Vois mennä yhen asteen ylemmäs tästä autohommasta. Joskus mielessä, mutta tuskin.”

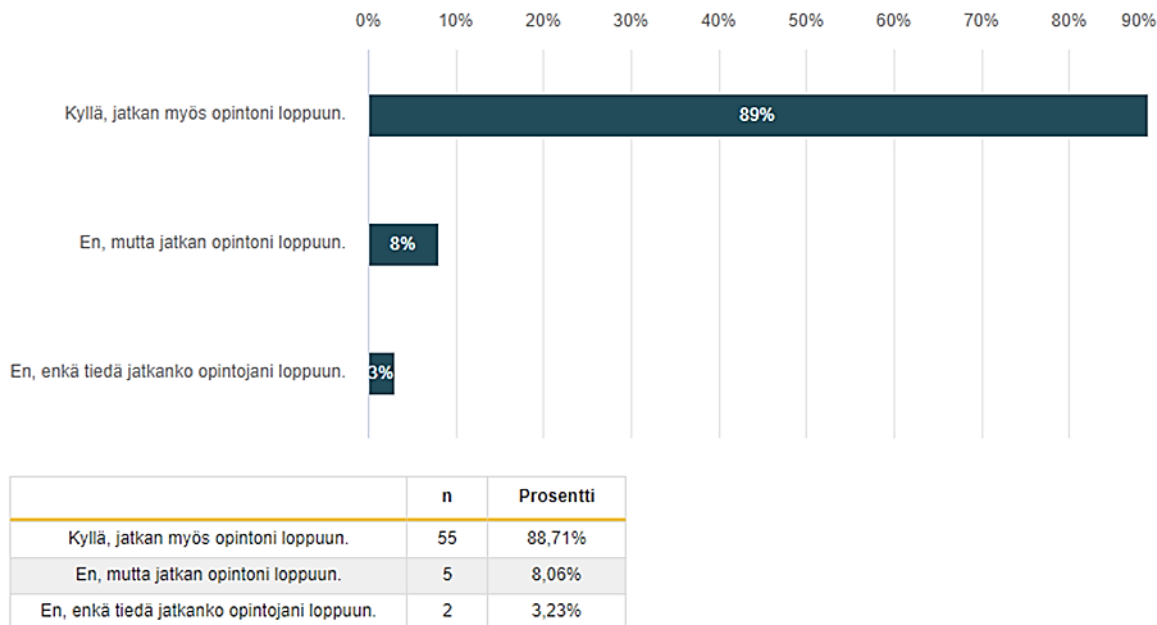

	n	Prosentti
En	30	49,18%
Ehkä	23	37,71%
Kyllä	8	13,11%

Kuva 8. Jatkatko nuoret ammattikorkeakouluun ammattikoulusta?

Yleisesti nuoret kokevat opiskelevansa oikeaa alaa tällä hetkellä ammattikoulussa. Kyselyyn vastanneista nuorista 89 % kokee opiskelevansa oikeaa alaa ja aikoo jatkaa nykyiset opintonsa loppuun saakka, myös haastatelluista nuorista kaikki kokivat olevan oikealla alalla. Kyselystä ilmeni, että erityisesti logistiikka-alan opiskelijat, maanrakennusalan opiskelijat ja puutarha-alan opiskelijat kokevat olevansa oikealla alalla. Nuorista vain 8 % kokee, että ei opiskele oikeaa alaa, mutta jatkaa kuitenkin opintonsa loppuun. Liiketalouden, sosiaali- ja terveystalouden, sekä sähköpuolen opiskelijoissa oli nuoria, jotka kokivat näin. Nuorista vain 3% kokee, ettei opiskele oikeaa alaa tällä hetkellä, eikä tiedä jatkaako opintojaan loppuun. Yksi 20—25-vuotias nuori oli vastannut opiskelevansa jo seitsemännettä tutkintoa, mutta koki olevansa väärällä alalla myös

tällä hetkellä, eikä tiedä jatkaako opintojaan loppuun, hän ei myöskään osannut sanoa, mikä voisi motivoida häntä niin paljon, että hän ei tällä kertaa keskeyttäisi tutkintoa tällä kertaa.

Kuva 9. Kokevatko nuoret opiskelevansa oikeaa alaa?

5.4 Opiskelijoiden kaipaama tuki ja kannustus

Nuoret kaipaavat eniten tietoa ammattikorkeakoulun pääsyaatimuksista. Haastateltavat nuoret kertoivat kaipaavansa monipuolista tietoa erilaisista jatko-opintovaihtoehdoista sekä pääsykoevalinnoista. Kyselystä ilmeni, nuoret kaipaavat eniten tietoa ammattikorkeakoulun pääsyaatimuksista, sekä tietoa siitä millaista opiskelu on ammattikorkeakoulussa, sekä millaisia mahdollisuuksia itsellä on omien jatko-opintojen suhteen. Kyselyyn vastanneista nuorista 30 % ei osaa sanoa millaista tietoa kaipaisi jatko-opinnoista. Kyselyyn vastanneet nuoret ovat ehdottaneet, että nuorille voisi olla esimerkiksi erilaisia messuja ja infotilaisuuksia, missä tulisi ilmi ammattikorkeakouluun liittyviä asioita.

(H3): ”Pitäs saada enemmän tietoa ja mitä tarvii ja miten pääsee sinne opiskelee. Suositella erilaisia paikkoja minne mennä ja auttaa pääsemään kouluihin.”

(K10): ” Mikä tahansa tieto kelpaisi, niin rajallinen määrä tietoa tällä hetkellä saatavilla.”

(K12): ”Haluaisin ehdottomasti jatkaa AMK mutta meidän koulussa ei ole ketään jonka kanssa siitä voisi puhua. En tiedä mitä arvosanoja pitäisi olla. Äiti tietää enemmän amk hakemisesta ollaan juteltu siitä kotona.”

(K15): ”Miten amk haetaan ja millon? Miten amk pääsee, mitkä on vaatimukset?”

Suurin osa kyselyyn vastanneista haluaisi rohkaisua, motivointia, tukea ja aikuisen uskoa siihen, että pääsee omiin tavoitteisiin. Moni toivoo tietoa ammattikorkeakouluista ja muistutusta siitä, miten ja milloin hakea opiskelemaan. Nuoret eivät kaipaa liiallista tuputtamista. Nuoret haluavat, että heille tulee tunne, että heistä välitetään ja heitä autetaan jatko-opintojen suhteen. Yhden kyselyyn vastanneen mukaan myös ammattikorkeakouluun olisi helpompi hakea, jos se olisi tutumpi. Haastatelluista nuorista yksi toivoi, että nuorille sanottaisiin, että kaikki on mahdollista kun käy koulunsa hyvin, sekä hän toivoi, että nuorille annettaisiin vapaavalintaisuus ammatin valinnan suhteen.

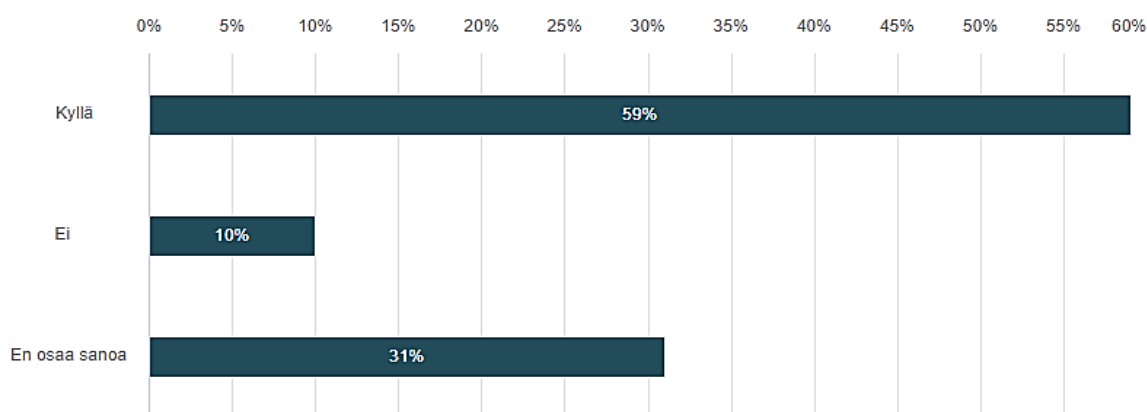
(K4): ”Opettajien pitäisi enemmän kysellä opiskelijoilta että mitä me haluamme tehdä tulevaisuudessa, sillä se saa opiskelijan tuntemaan sillä tavalla että opettajaa oikeasti kiinnostaa. Myöskin eri jatko-opinnoista kertominen on tärkeää ja että opettaja kertoo että miksi opiskelijalle kävisi tämä jatko-opiskelupolku ja miksi opiskelija olisi sinne hyvä.”

(K8): ”Taloudellista kannustusta ja ehkä enemmän perheen tukea. Olen keskeyttänyt 7 eri tutkintoa+ lukion aikasemmin ja omaa alaa ei oikein ole löytynyt tai motivaatiota opiskeluun ei ole. Olis kiva saada tutkinto nyt vihdoin hankittua, mutta edes minä itse en tiedä mikä kannustaisi tarpeeksi, että saisin koulun käytyä loppuun.”

(K30): ”Enemmän sitä että amk olisi tuttu eikä niin vieras. Koska on helpompi hakea opiskelemaan amk jos on tutumpi.”

(K45): ” Opettajat ottaisivat jatko-opiskelun vakavemmin.”

Nuorista suurin osa kokee, että nuoria tulisi kannustaa enemmän jatko-opintoihin. Kyselyyn vastanneista nuorista 59 % kokee, että nuoria pitäisi kannustaa enemmän jatko-opintoihin ja kertoa erilaisista jatko-opintomahdollisuuksista, erityisesti sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijat, logistiikka-alan opiskelijat, puutarha-alan opiskelijat, ravitsemusalan opiskelijat sekä tieto- ja viestintätekniikan opiskelijat kokivat, että nuoria tulisi kannustaa enemmän jatko-opintoihin. Nuorista 31 % ei osaa sanoa pitäisikö nuoria kannustaa enemmän jatko-opintoihin, erityisesti maanrakennusalan opiskelijat sekä sähköpuolen opiskelijat eivät osaa sanoa tulisiko nuoria kannustaa enemmän jatko-opintoihin. Nuorista vain 10 % kokee, ettei nuoria tarvitse kannustaa jatko-opintoihin yhtään nykyistä enempää.

	n	Prosentti
Kyllä	36	59,02%
Ei	6	9,83%
En osaa sanoa	19	31,15%

Kuva 10 Pitäisikö nuoria kannustaa enemmän jatko-opintoihin?

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

6.1 Tulosten tiivistys

Tutkimuksessa tuli ilmi ammattikoulussa opiskelevien nuorten näkemyksiä jatko-opintoihin kannustamisen suhteen. Haastatelluista ja kyselyyn vastanneista nuorista harvaa oli kannustettu peruskoulussa jatko-opintoihin ja kerrottu ammattikoulun jälkeisistä jatko-opintomahdollisuuksista. Tutkimuksessa

myös ilmeni, että ammattikoulussa ei ole annettu riittävästi kannustusta ja tukea jatko-opintojen suhteen. Nuorten mukaan ammattikoulussa keskitytään pelkästään kyseisiin ammattiopintoihin, eikä käydä läpi erilaisia vaihtoehtoja.

Nuoret saavat eniten tukea jatko-opintoihin perheeltään. Nuorista 39 % kertoi, ettei saa tukea keneltäkään. Tutkimuksessa ilmeni, että nuoret ovat kuitenkin kannustuksesta huolimatta pohtineet jatko-opintoja korkeakouluun. Etenkin haastateltavat kertoivat, että mielessä on monesti käynyt opintojen jatkaminen, nuoret eivät kuitenkaan olleet varmoja tulevatko jatkamaan opintojaan ja kyselystä ilmeni, että erityisesti sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijat aikovat jatkaa opintojaan ammattikorkeakouluun.

Tutkimuksessa ilmeni, ettei nuorilla ole tietoa jatko-opintomahdollisuuksista ja ammattikorkeakoulun pääsyvaatimuksista. Haastateltavilla ja kyselyyn vastanneilla oli suurimmalla osalla sellainen käsitys, että vain samaa alaa mitä ammattikoulussa on opiskellut voi jatkaa ammattikorkeakoulussa, vaikka todellisuudessa nuorilla on mahdollisuus vaihtaa alaa ammattikorkeakoulussa. Vain harva nuorista tiesi, että on mahdollisuus aloittaa eri alan opinnot ammattikorkeakoulussa. Lisäksi osa nuorista luuli, että pitää käydä joko lukio tai ammattikoulussa eri ala, jotta voi jatkaa ammattikorkeakouluun. Lisäksi kaikilla nuorilla ei ollut tietoa esim. väyläopinnoista.

Haastateltavista nuorista puolet koki, että oma todistus on ehkä riittämätön ammattikorkeakouluun ja puolet taas kokee todistuksen riittävänä. Kyselyyn vastanneista nuorista vain 14 % kokee oman todistuksensa riittämättömänä ammattikorkeakouluun. Haastateltavista osa luuli, että peruskoulun päättötodistuksella on merkitystä jatko-opinnoissa, vaikka todellisuudessa ammattikoulun todistuksella haetaan ammattikorkeakouluun.

Nuorten mukaan heitä pitäisi kannustaa enemmän jatko-opintoihin. Tutkimuksessa ilmeni, että nuoret kaipaavat monipuolista tietoa jatko-opintovaihtoehtoista, pääsykoevalinnoista, sekä tietoa miten eri tavoin on mahdollista päästä korkeakouluopiskelijaksi. Osa myös toivoi, että heihin uskotaan, miten nuoret voivat uskoa itseensä, jos muutkaan eivät usko. Lisäksi nuorilla on toive yksilöllisempään uraohjaukseen ja tukeen. Nuorista 80 % koki, ettei ole saanut tukea ja kannustusta nuorisotyöntekijöiltä.

6.2 Johtopäätökset tuloksista

Nuoria tulee kannustaa enemmän jatko-opintoihin. Tällä hetkellä näyttää siltä, että nuoria ei kannusteta tarpeeksi tai anneta tukea riittävästi. Perheen lisäksi nuoria tulee kannustaa myös peruskoulun ja ammattikoulun puolelta. Nuoria voi kannustaa kuka tahansa nuorten parissa työskentelevä ammattilainen, kenellä on riittävästi tietoa jatko-opinnoista. Nuoret kaipaavat infotilaisuuksia, messuja, sekä yksilöllistä ohjausta ja tukea. Nuoret eivät välttämättä uskalla pyytää tukea ja kannustusta, vaan odottavat, että sitä tarjotaan heille. Suomessa kuitenkin koulutusjärjestelmä on rakennettu niin, että jokaisella toisen asteen tutkinnon suorittaneella on yhtäläinen mahdollisuus jatkaa opintojaan, suoritetusta tutkinnosta huolimatta haluamalleen alalle. (Oskey ry 2018, 29.)

Aiempien tutkimusten mukaan nivelvaiheet ovat syrjäyttävä tekijä, joten nuoria pitäisi ehdottomasti kannustaa heti peruskoulun jälkeen jatko-opintoihin ja antaa kaikki mahdollinen tuki. Moni nuori kokeilee rajojaan teini-ikäisenä ja tämä voi vaikuttaa koulun käyntiin, joten olisi erityisen tärkeää kannustaa nuoria aiemmasta koulumenestyksestä huolimatta eteenpäin elämässä. Suomessa koulutus nähdään tärkeänä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäjänä, joten siksi on tärkeää luoda jokaiselle nuorelle yhtäläiset mahdollisuudet. (Pentikäinen ym. 2017, 163.)

Nuorten motivointi on erittäin tärkeää, koska se on koulumenestyksen tärkein tekijä. Opiskelijalla voi olla kiinnostuksen ja opiskelutekniikkojen puutetta, mutta se ei tarkoita sitä, etteikö opiskelija olisi älyllisesti lahjakas. (Keltikangas-Järvinen 2007, 36-37.) Nuoria voi motivoida opiskelu peruskoulun jälkeen, jos heille kerrotaan yhtäläisistä jatko-opintomahdollisuuksista. Nuorille tulee kertoa, että peruskoulun päättötodistuksella ei ole merkitystä jatko-opintoihin hakemiseen, vaan ammattikoulun todistus on se, millä haetaan ylempiin jatko-opintoihin, koska suurin osa nuorista ei tiedä korkeakoulun pääsyvaatimuksia. Lisäksi nuorille tulee mainita, että opintojen alussa kaikki ovat samassa arvossa, jolloin omia arvosanoja on mahdollista myös muuttaa, eikä peruskoulun arvosanoilla ole merkitystä toisella asteella. Jotkut nuoret tarvitsevat enemmän innostamista, tukea sekä rohkaisua opiskeluun, myös siirtyminen

jatko-opintoihin helpottuu, kun opiskelija on saanut myönteisen käsityksen itsestään oppijana ja mahdollisesti paremman koulumenestyksen. (Haapakorva ym. 2017, 176.)

Tutkimuksessa ilmeni, että nuoret olisivat kaivanneet peruskoulussa tukea enemmän jatko-opintojen valinnassa. Nuorten kokemus tuesta ja kannustuksesta voi olla erilainen, kuin esimerkiksi opinto-ohjaajalla, siksi myös yksilöllinen ohjaus on erityisen tärkeää, koska siinä ilmenee, onko nuori oikeasti varma omista valinnoistaan. Nuorten kaipaama tuki ei ole sitä, että heiltä kysytään mitä sinä haluat tehdä, vaan monipuolinen alojen esittely ja perusteellinen läpi käynti miksi kyseinen ala voisi sopia nuorelle.

Nuorten syrjäytymistä ja opiskelumotivaation puutosta voi lisätä se, että nuoret kaipaavat tukea ja kannustusta, mutta eivät sitä saa. Moni nuori kokee olevansa omien valintojensa varassa. Toisen asteen keskeyttäminen tuottaa kuluja yhteiskunnalle ja hidastaa nuoren työelämään siirtymistä (Haapakorva ym. 2017, 167). Nuoret saavat eniten kannustusta ja tukea omalta perheeltään, mutta kaikilla nuorilla ei välttämättä ole tukea ja kannustusta antavaa perhettä. Lisäksi nuorten vanhemmilla ja läheisillä ei välttämättä ole riittävää tietoa ja omaa kokemusta korkeakouluopinnoista.

Kaikilla nuorten parissa työskentelevillä on mahdollisuus kannustaa ja antaa tukea nuorille sekä ehkäistä nuorten syrjäytymistä, koska mm. Myrskylän 2012, mukaan syrjäytymisen ehkäisyn keinona nähdään ensisijaisesti koulutus, sillä voidaan nostaa nuoret takaisin työmarkkinoille. Vaikka nuori kokisi esimerkiksi opintojen loppuvaiheessa opiskelevansa väärää alaa, häntä voidaan motivoida käymään opintonsa loppuun hyödyntäen alaa väylänä jatko-opintoihin ja jatkamaan opintoja korkeakoulussa oikealla alalla.

Jokainen nuori tulisi huomioida tasa-arvoisena yksilönä taustoistaan riippumatta. Tutkimusten mukaan koulutustaso ja elintavat ovat vanhemmilta periytyviä, mutta meidän tulisi pyrkiä muuttamaan tätä. Tutkimusten mukaan mitä korkeammalle vanhemmat ovat kouluttautuneet, sitä terveempiä lapset ovat. Sosiaaliluokkien terveyserot nähdään rakenteellisena ongelmana ja koulutustaso ei missään tapauksessa saisi määrittää ihmisen terveyttä. Terveysteen

vaikuttaa koulutustaso ja opintomenestys. (Oskey ry 2018, 2.) Nuoria kannustamalla ja tukemalla voidaan ehkäistä myös terveydellisiä ongelmia, mikä on erittäin tärkeää yhteiskunnallisesta näkökulmasta, jos jokainen nähtäisiin yhdenvertaisena yksilönä ja jokaiselle annettaisiin yhtäläinen tuki, voisimme muuttaa todella paljon asioita.

6.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tämä opinnäytetyö tutkimus noudattaa Tutkimuseettisen Neuvottelukunnan (TENK) periaatteita, ennen kaikkea rehellisyyttä ja tarkkuutta tutkimuksessa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.) Tutkimuksessa ei ole paljastettu tutkittavien henkilötietoja, eikä ammattikoulun nimeä. Haastatteluja varten kerätty aineisto on tuhottu litteroinnin jälkeen. Tutkimukseen osallistuminen on ollut täysin vapaaehtoista.

Tutkimus antaa yleiskatsauksen ilmiöstä, siihen ei ole osallistunut kaikki Suomessa ammattikoulua käyvät nuoret, mutta kuitenkin tutkimuksellisesta näkökulmasta suuri joukko nuoria eripuolelta Suomea. Tutkimuksen aineisto on kerätty huolellisesti, sekä haastattelut ja kysely toteutettu ilman väärinymmärryksiä. Tutkimuksessa ei ole johdateltu vastaajia, vaan jokainen on saanut tuoda oman mielipiteensä esiin. Tutkimuksessa ei ole huomioitu opintojansa keskeyttäneitä nuoria, mikä toisaalta olisi voinut tuoda lisää tietoa ilmiöstä.

Tutkimustulokset on kirjoitettu tarkasti sanasta sanaan. Kaikki nuorilta tulleet tulokset on raportoitu, jopa negatiiviset tulokset. Tutkimuksessa ei ole annettu sattumanvaraisia tuloksia, vaan noudatettu reliabiliteettia eli johdonmukaisuutta ja tutkittu ainoastaan tutkimukselle olennaisia asioita. (Hirsjärvi ym. 2001, 203.) Lisäksi tutkittaessa on varmistettu, ettei kyselyyn vastaa muita kuin ammattikoulussa opiskelevia nuoria. Tutkimuksen verkkolinkkiä ei ole jaettu yleisesti, jotta on vältytty siltä, että kyselyyn vastaisi muitakin kuin ammattikoulussa opiskelevia nuoria, jotta tutkimustulokset pysyvät luotettavina.

6.4 Jatkotutkimusehdotukset

Toivon, että opinnäytetyötäni hyödynnetään jatkossa kehittämistyönä.

Aihe on nuorten, peruskoulujen, ammattikoulujen ja yhteiskunnallisesta näkökulmasta merkittävä. On erittäin tärkeää, että nuoria tulevaisuudessa kannustettaisiin enemmän ammattikoulun puolella jatko-opintoihin, koska se on jo yhteiskunnallisesta näkökulmasta tärkeää. Toivon, että työtäni hyödynnettäisiin kehittämistyönä ja kehittämistyö pyrkisi lisäämään kannustusta niin peruskoulun puolella, mutta etenkin ammattikoulun puolella erilaisten menetelmien avulla. Olisi hienoa myös, jos aiheetä myös tutkittaisiin esimerkiksi, että miten nuorten arvosanat muuttuvat peruskoulusta jatko-opintoihin kannustamisen myötä? Olisiko kannustamisesta isoakin hyötyä syrjäytymisen näkökulmasta? Tätä tutkimusta on mahdollista jatkaa ja tutkia, vaikka miten paljon, mutta erityisesti odotan, että joku jatkaa tätä kehittämistyönä.

Aihealueita tutkimuksessa voi tulevaisuudessa olla esimerkiksi:

1. Miten kannustus vaikuttaa nuoriin? (kehittämistyö).
2. Peruskoulusta tulleiden heikosti menestyneiden oppilaiden muutos kiihtyvän tasoiseksi oppilaaksi toisella asteella (tutkimus/tai kehittämistyö).
3. Ammattikoulujen ja korkeakoulujen välinen yhteistyö (kehittämistyö).

Aihetta on myös mahdollista tutkia ammattikoulun henkilökunnan näkökulmasta, koska tässä tutkimuksessa keskityttiin ainoastaan opiskelijoihin. Voi esimerkiksi tutkia miten opiskelijat ottavat annetun tuen ja kannustuksen vastaan tai eroaako henkilökunnan näkemykset opiskelijoiden näkemyksistä. Lisäksi tässä tutkimuksessa ei ole tutkittu sukupuolellisia eroja, joten myös niitä on mahdollista tutkia, jos halutaan sukupuolellisia näkemyksiä aiheesta.

LÄHDELUETTELO

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen R. & Vilèn, M. 2003. Nuoren aika. Porvoo: WSOY.

Aaltonen, S., Berg, P., Ikäheimo, S. 2015. Nuoret luukulla – kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 84. Helsinki. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125695/URN_ISBN_978-952-302-442-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 22.2.2020].

Ahvenainen, M. Heikkilä, K. Jokinen, L. Miettinen, S. Ollila, J. Pietikäinen, N. & Vuorisalo, K. 2017. Tulevaisuus – paljon mahdollista! Tulevaisuusohjauksen käsikirja. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://tulevaisuusohjaus.fi/wp-content/uploads/2018/05/Tulevaisuusohjaus-2.0.pdf> [viitattu 22.2.2020].

Alatupa, S., Karppinen, K., Keltikangas-Järvinen, L., Savioja, H. 2007. Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma – Löytyykö huono-osaisuuden syy koulusta vai oppilaasta? Sitran raportteja 75. Helsinki. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://media.sitra.fi/2017/02/27172704/raportti75-2.pdf> [viitattu 22.2.2020].

Cantell, H. 2010. Ratkaiseva vuorovaikutus erikoispainos varhaiskasvatustilille. Jyväskylä: PS kustannus

Haapakorva, P., Ristikari, T., Kiilakoski T., 2017. Toisen asteen opintojen keskeyttämisen taustatekijöitä. Teoksessa: Pekkanen, E., Myllyniemi, S. 2017. Opin polut ja pientareet. Nuorisobarometri 2017. Verkkojulkaisuja Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto 58,129. Verkkojulkaisuja. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2018/03/Nuorisobarometri_2017_WEB.pdf [viitattu 22.2.2020].

Hintsanen, V., Juntunen, K., Kukkonen, A., Lamppu, V.-M., Lempinen, P., Niinistö-Sivuranta, S., Nordlund-Spiby, R., Paloniemi, J., Rode, J.-P., Goman, J., Hietala, R., Pirinen, T. & Seppälä, H. 2016. Liikettä niveliin - Ammatillisesta

koulutuksesta ammattikorkeakouluun johtavien opintopolkujen ja koulutusasteiden yhteistyön toimivuus. Tampere: Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6.–7. painos. Helsinki: Tammi.

Hirsijärvi, S., Remes, P. Sajavaara, P. 2003: Tutki ja kirjoita. Dark Oy. Vantaa: Tammi.

Kemppinen, P. 1997. Nuori minänsä vankina II osa. Poikkeava käyttäytyminen, tunne-elämän häiriöt, katuelämä, syrjäytyminen, terapiayhteiskunta. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino Oy.

Kivelä M. 2012. Yksin hyvä, yhdessä parempi. Uraohjaus – joustavasti toiselta asteelta korkeakouluun -hankkeen loppuraportti. Tutkimuksia ja raportteja 73. Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu.

Komonen, K. 2013. Mistä syrjäytymisessä on kysymys? Syrjäytyminen käsitteenä ja puheena. Teoksessa Ronkainen J. & Punamäki M. Toim. Nuoret ja syrjäytyminen Itä-Suomessa A: Tutkimuksia ja raportteja. Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu. PDF- dokumentti. Saatavissa:

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/55484/URNISBN9789515883674.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 30.5.2019]

Jyväskylän yliopisto koppa 2015. Määrällinen analyysi. WWW-sivu. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/maarallinen-analyysi> [viitattu 22.3.2020]

Kuula, R. 2000. Syrjäytymisvaarassa oleva nuori koulun paineessa: koulu ja nuorten syrjäytyminen. Väitöskirja. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Laine, T., Hyväri, S., Vuokila-Oikkonen, P. 2010. Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Riika, Latvia: Tammi.

Leinonen, S.1997. Elämän vaihtoehdot kapeutuvat. Teoksessa: Kaikki eivät opi samalla tavalla. Strandèn Kaisa 1997. Helsinki: Stakes.

Lämsä, A. 2009. Nuorten koulutuksellisen syrjäytymisen ehkäisy. Ammat-
tiopisto luovi. PDF- dokumentti. Saatavissa:

<http://www.aeo.fi/wordpress/wp-content/uploads/2009/11/nuorten-koulutuksellisen-syrjautymisen-ehkaisy.pdf> [viitattu 22.2.2020].

Myrskylä, P. 2012. Hukassa – keitä ovat syrjäytyneet nuoret. Elinkeinoelämän Valtuuskunnan julkaisuja 2012:19. PDF-dokumentti. Saatavissa:

<http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjautyminen.pdf>.

[viitattu 20.5.2019]

Opetushallitus. 2018. Ammatillisen koulutuksen ensimmäiset uudet tutkinnon perusteet astuvat voimaan. WWW-dokumentti Saatavissa:

<https://www.oph.fi/fi/uutiset/2018/ammattillisen-koulutuksen-ensimmaiset-uu-det-tutkinnon-perusteet-voimaan> [viitattu 13.3.2020]

Opintopolku. s.a. Ammattikorkeakouluopintojen rakenne. WWW-dokumentti.

Saatavissa: <https://opintopolku.fi/wp/ammattikorkeakoulu/ammattikorkeakoulu-opintojen-rakenne/>. [viitattu 13.3.2020]

Osky ry. 2018. AMIS 2018 -Mitä kuuluu, ammattiin opiskeleva? Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry. Lahti: Plus Digital Oy. PDF-dokumentti. Saata-

vissa: https://www.amistutkimus.fi/wp-content/uploads/amis-2018-sisavut-aukeamittain-painoon_korjattu.pdf [viitattu 13.3.2020]

Pentikäinen, E., Luomala, J., Euro, A. 2017. Toisen asteen koulutus on monelle liian kallis. Teoksessa: Pekkanen, E., Myllyniemi, S. 2017. Opin polut ja pientareet. Nuorisobarometri 2017. Verkkojulkaisu Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. Verkkojulkaisu. WWW-dokumentti. Saata-
vissa: https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2018/03/Nuorisobarometri_2017_WEB.pdf [viitattu 22.2.2020].

Pulkkinen, J., Rautopuro, J. 2017. Opin polut ja pientareet harvaan asutuilla alueilla. Nuorisobarometri 2017 lisäotos. Valtion neuvosto. Opetus ja kulttuuri-ministeriö. Keuruskorpi Oy. PDF-dokumentti. Saatavissa:

https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2018/08/Nuorisobarometri_2017_Lis%C3%A4otos_.pdf [viitattu 13.3.2020]

Pyykkönen, J. 2018. Suomessa on 65941 syrjäytynyttä nuorta. Uutinen. WWW-dokumentti. Saatavilla:

<https://www.mesaatio.fi/> [viitattu 22.2.2020].

Rönkä, Anna 1992. Nuoren aikuisen sosiaalinen selviytyminen: katsaus kirjallisuuteen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston monistuskeskus.

Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry, 2017. Oskulla on sanottavaa - opas amiksille mahdollisuuksien maailmaan. PDF-dokumentti. Saatavissa:

https://www.osku.info/wp-content/uploads/edunvalvonta_asiakirja.pdf [viitattu 22.2.2020].

Sutela, E., Törmäkangas L., Toikka, E., Haapakorva, P., Hautala-Koski, A., Hakovirta M., Rasinkangas J., Gissler, M., Ristikari, T. 2016. Nuorten hyvinvointi ja syrjäytymisen riskitekijät Suomen kuudessa suurimmassa kaupungissa: Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Tampere ja Oulu. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. WWW- Raportti. Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130760/URN_ISBN_978-952-302-662-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 22.2.2020].

Takala, M. 1992. Kouluallergia- yksilön ja yhteiskunnan ongelma. Tampereen yliopisto. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Tamlander, T., Hohenthal T. 2017. Ammatillisesta koulutuksesta sujuvasti ammattikorkeakouluun. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/125287/URNISBN9789523440128x.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

[viitattu 22.2.2020].

Taskinen, S. 2001. Huono ennuste – Mitä on lasten ja nuorten syrjäytyminen. Helsinki: Stakesin monistamo.

Terveystieteiden tutkimuskeskus. 2018. Nuorten syrjäytyminen. Päivitetty 20.7.2018. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://thl.fi/fi/web/lapset-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjailyminen [viitattu 20.05.2019].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. 9. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Verkkojulkaisu. Saatavissa: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf [viitattu 13.3.2020]

Uusille urille. s.a. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. WWW-sivu. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/tutkimus-ja-kehitys/uusille-urille-nuorten-tyoelamataitojen-vahvistaminen/> [viitattu 20.05.2019].

Valtiontalouden tarkastusvirasto. 2014. Tuloksellisuustarkastuskertomus: Nuorisotyöttömyyden hoito. Edita prima oy. Helsinki. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.vtv.fi/app/uploads/2018/06/26080604/nuorisotyottomyyden-hoito-8-2014.pdf> 11, 51. [viitattu 20.05.2019].

Vehviläinen, Jukka 2008. Kuvauksia koulutuksen keskeyttämisestä. Opetushallitus. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/46566_kuvauksia_koulutuksen_keskeyttamsesta.pdf. [viitattu 20.05.2019].

Voutilainen, A., Häyrynen, T., Iivanainen, M. 1997 Erilaisen oppijan vaikeudet, niiden syyt ja yleisyys. Teoksessa: Kaikki eivät opi samalla tavalla. Strandén Kaisa 1997. Helsinki: Stakes.

Vilkka, H. 2007. Tutki ja mittaa-määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

Vilpas, P. s.a. Moniste. Metropolia. PDF-dokumentti. Saatavissa:
<https://users.metropolia.fi/~pervil/kvantsu/Moniste.pdf> [viitattu 22.3.2020]

Haastattelurunko

1. Jatko-opintoihin kannustaminen

- Minkä ikäinen olet ja mitä opiskelet tällä hetkellä?
- Minkälaista tukea sait peruskoulusta ammatin valinnan suhteen, koitko tuen riittäväksi ja koetko opiskelevasi oikeaa alaa?
- Onko sinua kannustettu jatko-opintoihin ammattikorkeakouluun peruskoulun toimesta (kerrottu eri mahdollisuuksista)?
 - ➔ Jos sinua on kannustettu, kuka sinua kannusti? (opettaja, opinto-ohjaaja, kuraattori, koulupsykologi, joku muu).
- Onko perheesi kannustanut sinua uravalinnoissasi?
- Oletko saanut tietoa eri vaihtoehdoista jatko-opintojen suhteen ammattikoulussa?
 - ➔ jos olet, millaista tietoa?
- Pitäisikö sinun mielestäsi jatko-opintoihin kannustaa enemmän peruskoulussa ja ammattikoulussa?
- Millaista tukea olisit kaivannut omien jatko-opintojen suhteen?

2. Oma urapolku

- Koetko opiskelevasi oikeaa alaa?
- Aiotko jatkaa nykyiset opintosi loppuun?
- Aiotko pyrkiä ammattikorkeakouluun tai yliopistoon?
- Miten näet työllisyys tilanteesi tulevaisuudessa?
- Mitä erilaisia mahdollisuuksia tiedät omien jatko-opintojen suhteen?
- Koetko todistuksesi riittämättömänä jatko-opintojen suhteen ammattikorkeakouluun tai yliopistoon?
- Oletko ajatellut jatkavasi opintoja eteenpäin?

Jatko-opintoihin liittyvä kysely**1. Minkä ikäinen olet?**

- 16-17
 18-20
 20-25

2. Mitä alaa opiskelet ammattikoulussa?**3. Millaista tietoa sait ammattikorkeakoulun opinnoista peruskoulussa?
(jos et saanut -> vastaa en saanut)****4. Onko sinua kannustettu jatkamaan opintoja ammattikoulun jälkeen ammattikorkeakouluun?**

- Kyllä
 Jonkin verran
 Ei ole

5. Kuka sinua on kannustanut jatkamaan opintoja ammattikoulun jälkeen? (voit vastata useamman vaihtoehdon, jos sinua ei ole kannustettu, vastaa ei ole kannustettu)

- Perhe
 Läheiset
 Opinto-ohjaaja
 Opettaja
 Ystävät
 Ei ole kannustettu

6. Onko nuorisotyöntekijä kannustanut sinua jatko-opintoihin liittyvissä asioissa? (opiskelupaikan valinta, jatko-opinnot, muu tuki)

- Kyllä
 Ei

7. Koetko todistuksesi riittämättömänä ammattikorkeakouluun?

- Koen
- En koe
- Ehkä

8. Tiedätkö mitkä ovat ammattikorkeakoulun pääsyvaatimukset?

- Kyllä
- En tiedä

9. Tiedätkö millä eri tavoin ammattikorkeakouluun on mahdollista päästä opiskelemaan?

- Kyllä
- En

10. Mitä eri mahdollisuuksia sinulla on jatko-opintojen suhteen?

- ammattikoulu (alan vaihto)
- ammattikorkeakoulu oman alan jatkaminen
- ammattikorkeakoulu joku muu ala

11. Millaista kannustusta ja tietoa olet saanut ammattikoulusta ammattikorkeakoulu jatko-opintoihin liittyen? Kerro omin sanoin.

12. Millaista tietoa kaipaisit jatko-opinnoista?

13. Millaista kannustusta kaipaisit jatko-opintoihin liittyen?

14. Koetko opiskelevasi oikeaa alaa?

- Kyllä, jatkan myös opintoni loppuun.
- En, mutta jatkan opintoni loppuun.
- En, enkä tiedä jatkanko opintojani loppuun.

15. Aiotko jatkaa opintoja ammattikorkeakouluun?

- En

Ehkä

Kyllä

16. Pitäisikö mielestäsi nuoria kannustaa enemmän jatko-opintoihin ja kertoa erilaisista vaihtoehdoista?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa